

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Kaisa Honka

Lapissa kuvattujen fiktiotuotantojen erityispiirteet tuotannollisesta näkökulmasta

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Medianomi

Elokuva ja televisio

Opinnäytetyö

9.4.2021

Tekijä(t) Otsikko	Kaisa Honka Lapissa kuvattujen fiktiotuotantojen erityispiirteet tuotannollisesta näkökulmasta
Sivumäärä Aika	37 sivua + 2 liitettä 9.4.2021
Tutkinto	Medianomi
Tutkinto-ohjelma	Elokuva ja televisio
Suuntautumisvaihtoehto	Tuotanto
Ohjaaja(t)	Lehtori Antti Pönni
<p>Opinnäytetyö käsittelee Lapissa kuvattujen fiktioelokuvien ja sarjojen tuotantoon liittyviä erityispiirteitä tuotannollisesta näkökulmasta. Tavoitteena on tuoda esille alan ammattilaisten näkökulmia Lapissa kuvattujen tuotantoprosessien toimivuudesta edesauttamaan tulevien Lapissa kuvattavien tuotantojen suunnittelua ja toteuttamista. Opinnäytetyön tutkimustehtävä on: Minkälaisia ovat tuotanto-osaston ammattilaisten näkemykset Lapissa kuvattujen kotimaisten fiktiotuotantojen erityispiirteistä?</p> <p>Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus. Tutkimus on toteutettu teemahaastatteluiden analysoinnin pohjalta. Tutkimuksen tiedonantajina toimivat tuotanto-osaston ammattilaiset. Tutkimuksessa käsitellään tuotantoa sen eri vaiheissa, eli se on jaettu esituotannon, kuvausjakson sekä jälkityövaiheen erityispiirteisiin. Näiden vaiheiden mukaan on johdettu tutkimustehtävästä tutkimuskysymykset. Teemahaastatteluiden vastaukset on analysoitu sisällönanalyysin analyysitulokoiden avulla.</p> <p>Tutkimustulosten mukaan Lapissa kuvattujen fiktiotuotantojen toteutukseen liittyy erityispiirteitä. Ne liittyvät esimerkiksi seuraaviin osa-alueisiin: esituotannossa budjetti ja työryhmä, kuvausjaksolla kuvausolosuhteet ja ajoneuvot sekä jälkituotantovaiheessa värimäärittely ja materiaalin siirto. Lapin vetovoima kuvauslokaationa kasvaa myös kotimaisten tuotantojen keskuudessa. Lapista löytyy vaadittava infrastruktuuri, monipuoliset palvelut ja avulias asenne kuvauksia kohtaan.</p> <p>Nämä erityispiirteet saattavat olla kokeneille ammattilaisille arkipäiväisiä huomioita, mutta elokuva- ja tv-alaa opiskelevalle, siellä ensi kertaa työskentelevälle tai kansainvälisille ammattilaisille uutta tietoa. Tuotantojen kuvausjaksojen aikana pätevät pitkälti samat lainalaisuudet riippumatta siitä, missä ne kuvataan. Lapissa ensimmäistä kertaa työskentelevälle voi kuitenkin tulla yllätyksenä valon määrän vaihtelevuus vuoden aikaan sidonnaisena elementtinä sekä välimatkojen todellinen pituus. Yllätyksen voi aiheuttaa myös se, ettei Lapissa ole kattavaa bensa-asemaverkostoa. Toivottavasti tämä opinnäytetyö edesauttaa omalta pieneltä osaltaan Lapissa kuvattavien tuotantojen sujuvuutta.</p>	
Avainsanat	Fiktiotuotanto, Lappi, Laadullinen tutkimus, Teemahaastattelu

Author(s) Title	Kaisa Honka The Special Characteristics of Fiction Productions Filmed in Lapland from a Production Perspective
Number of Pages Date	37 pages + 2 appendices 9 April 2021
Degree	Bachelor of Culture and Arts
Degree Programme	Film and Television
Specialisation option	Production
Instructor(s)	Antti Pönni, Senior Lecturer
<p>This thesis focuses on and investigates the special characteristics that relate to the production aspects of fiction movies and series filmed in Lapland. The objective of the thesis was to bring forward the views and ideas of the industry professionals regarding the functionality of the production process and the special characteristics of projects filmed in Lapland in order to ease the planning and implementation of future projects.</p> <p>The chosen research method for this thesis is qualitative research. The study is based on the analysis of theme interviews. The interviewees of the research were professionals of the production department. The author focused on the different stages of the production process, and therefore this thesis has been divided between the characteristics of pre-production, shooting and post-production. The research questions were derived from these stages. The answers of the theme interviews were analyzed by utilizing an analysis chart for content analysis.</p> <p>The findings of this study showed that special characteristics of productions shot in Lapland could be found. These findings relate to, for example, the following categories: budgeting and crew in pre-production, the shooting conditions and vehicles during shooting and color sampling and moving of the filmed material during post-production. The interest towards Lapland as a filming location is increasing also within domestic productions. Lapland has the required infrastructure, diverse selection of services and a helpful attitude towards the productions.</p> <p>These characteristics might be common knowledge to experienced professionals, but for someone studying the movie and TV industry and working in Lapland for the first time or for international crews, this research might shed light on new information. During the shooting period of the production, mainly the same principles are relevant, no matter where they are filmed. But for someone working in Lapland for the first time it might come as a surprise as to how vast are the changes in the amount of light depending on the time of year and the distance between locations. Another surprise can be found from the fact that there is not a comprehensive gas station network in Lapland. The author hopes that this thesis would make the productions filmed in Lapland work more effortlessly.</p>	
Keywords	Fiction production, Lapland, qualitative research

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Opinnäytetyön lähtökohdat ja kysymyksenasettelu	2
2.1	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite	2
2.2	Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset	2
3	Fiktio tuotanto ja sen rakenne	2
3.1	Fiktio tuotannon määrittelyä	2
3.1.1	Elokuvan määrittelyä	3
3.1.2	Televisiodraaman määrittelyä	5
3.2	Fiktio tuotannon rakenne	6
3.2.1	Esituotanto	6
3.2.2	Kuvaukset	9
3.2.3	Jälkituotanto	10
4	Lappi toimintaympäristönä	11
4.1	Lapin maakunnan ominaispiirteitä	11
4.2	Lapin haasteet toimintaympäristönä	12
4.3	Lapin vahvuudet toimintaympäristönä	13
4.4	Lapin elokuvakomissio	14
5	Tutkimuksen toteuttaminen	15
5.1	Tutkimuksen lähestymistapa	15
5.2	Teemahaastattelu	15
5.3	Laadullinen sisällönanalyysi	17
6	Opinnäytetyön tutkimustulokset	20
6.1	Esituotannon erityispiirteet	20
6.1.1	Olosuhteet	20
6.1.2	Budjetti	20
6.1.3	Työryhmä	21
6.1.4	Kuvauspaikat	23
6.1.5	Casting	24
6.1.6	Kalusto ja infrastruktuuri	25
6.1.7	Paikalliset palvelut ja alihankkijat	25
6.2	Kuvausjakson erityispiirteet	27
6.2.1	Olosuhteet	27

6.2.3	Työryhmä	28
6.3	Jälkituotantovaiheen erityispiirteet	30
6.3.1	Materiaalin siirto	30
6.3.2	Leikkaus ja värimäärittely	31
6.3.3	Markkinointi ja levitys	31
7	Pohdinta	32
7.1	Kirjallisuuden pohjalta	32
7.2	Haastatteluiden pohjalta	33
	Lähteet	35
	Liitteet	
	Liite 1. Haastattelurunko	
	Liite 2. Analyysitaulukko	

1 Johdanto

Suomessa, erityisesti Lapissa, on viime vuosina kuvattu useita kansainvälisiä ja kotimaisia elokuvia. Voidaan sanoa, että jonkinlaiseksi trendiksi on kehittynyt halu etsiä kuvauspaikkoja eli -lokaatioita sellaisilta eksoottisilta alueilta, missä kukaan ei ole aikaisemmin käynyt. Lappi tarjoaa jossain määrin tällaisen tilaisuuden. Lappi elääkin parasta aikaa elokuvien ja sarjojen kuvauspaikkana nousukautta. Lapissa kuvattavien tuotantojen määrä ja koko ovat kasvussa. (Syväjärvi 2019, 4.)

Lapin elokuvakomission mukaan Lapissa kuvataan vuosittain kymmeniä tuotantoja mainoksista tv- sarjoihin sekä elokuvista dokumentteihin. Lapissa kuvatut tuotannot tavoittavat vuosittain satoja miljoonia katsojia ja ovat merkittävä työllistäjä alueen yrityksille. (Lapin elokuvakomissio 2020.)

Isompien tuotantojen kiinnostus Lappia kohtaan on kasvanut erityisesti vuoden 2017 jälkeen. Tuolloin Suomessa otettiin käyttöön audiovisuaalisen alan tuotantokannustin. Tämä merkitsee sitä, että tuotannon Suomessa toteutuneista kustannuksista hyvitetään tuotantoyhtiölle 25 prosenttia. (Kytölähti 2019, 6.)

Lappi on vetovoimainen fiktiotuotantojen kuvauspaikka, mutta se asettaa tuotannolle tiettyjä haasteita, jotka tuotantoyhtiön on ratkaistava yhdessä alueen toimijoiden kanssa. Tällaisia haasteita ovat muun muassa pitkät välimatkat, palveluiden vähäisyys ja ajoittain haasteelliset sääolosuhteet.

Opinnäytetyössäni tutkin, minkälaisia erityispiirteitä liittyy Lapissa kuvattaviin kotimaisiin elokuva- ja tv-fiktiotuotantoihin tuotannollisesta näkökulmasta. Tavoittelen monipuolista ja laadullista tietoa tästä aiheesta. Kirjallisuuden ja aikaisempien tutkimusten kautta saan tietoa aiheesta, mutta kokemusperäistä tietoa voin saada vain niiltä henkilöiltä, jotka tekevät työtä fiktiivisten elokuva- ja tv-tuotantojen parissa jossakin tuotanto-osaston roolissa ja ovat olleet kuvaamassa näitä Lapissa. Tästä syystä valitsin tiedonantajiksi tuottajia, linjatuottajan ja tuotantopäällikön, jotka ovat olleet mukana Lapissa kuvatuissa tuotannoissa.

Opinnäytetyöni tietoperusta koostuu seuraavista osa-alueista: fiktiotuotannon määrittely ja rakenne, Lapin Elokuvakomissio ja Lappi toimintaympäristönä.

2 Opinnäytetyön lähtökohdat ja kysymyksenasettelu

2.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyöni tarkoituksena on kuvailla, minkälaisia erityispiirteitä liittyy Lapissa kuvattaviin kotimaisiin fiktiotuotantoihin. Tavoitteenani on tuoda esille alan ammattilaisten näkökulmia Lapissa kuvattujen tuotantoprosessien toimivuudesta edesauttamaan tulevien Lapissa kuvattavien tuotantojen suunnittelua ja toteuttamista.

2.2 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Rajasin opinnäytetyöni tutkimustehtäväksi: Minkälaisia ovat tuotanto-osaston ammattilaisten näkemykset Lapissa kuvattujen kotimaisten fiktiotuotantojen erityispiirteistä? Tästä tutkimustehtävästä olen johtanut tutkimuskysymykset, jotka jakautuvat tuotannon rakenteen mukaisesti esituotanto-, kuvaus- ja jälkituotanto-osioihin:

1. Minkälaisia erityispiirteitä liittyy Lapissa kuvattavien tuotantojen esituotantovaiheeseen?
2. Minkälaisia erityispiirteitä liittyy Lapissa kuvattavien tuotantojen kuvausjaksoon?
3. Minkälaisia erityispiirteitä liittyy Lapissa kuvattavien tuotantojen jälkituotantovaiheeseen?

3 Fiktiotuotanto ja sen rakenne

3.1 Fiktiotuotannon määrittelyä

Fiktiotuotantoja ovat ensisijaisesti pitkät ja lyhyet näytelmäelokuvat sekä erilaiset TV-draamasarjat. Fiktiotuotannot ovat nimensä mukaisesti fiktiivisiä, kuvitteellisia teoksia, joissa näyttelijät esittävät tiettyjä roolihahmoja. Elokuvan tai televisiosarjan runkona on tarkka käsikirjoitus, joka koostuu yksittäisistä kohtauksista, ja kohtaukset koostuvat toiminnan kuvauksesta sekä *dialogista*, näyttelijöiden välisestä vuoropuhelusta. (Tanskanen 2013, 12.)

Kivimäen (2013, 3) mukaan fiktion luonteelle on ominaista se, että aikaa voidaan vapaasti tiivistää tai venyttää. Tarina voi sijoittua esimerkiksi vain parin minuutin mittaiselle ajanjaksolle tai ulottua useammalle vuosikymmenelle. Tarinassa voidaan myös siirtyä ajassa, kuten kokea takaumia menneisyydestä tai näyttää väläyksiä tulevaisuudesta. Näissä siirtymissä kyseisen ajanjakson poikkeava visuaalinen ilme toimii usein tärkeänä osana kerrontaa ja välittää katsojalle tietoa siitä, missä ajassa ja paikassa tarina milloinkin liikkuu. (Kivimäki 2013, 3.) Kirjallisuuden perusteella näyttäisi siltä, että fiktion ja draaman käsitteet ovat hyvin lähellä toisiaan.

3.1.1 Elokuvan määrittelyä

Haglundin (2009,5) mukaan elokuvan käsite on laaja ja toisaalta myös epäselvä. Sen piiriin mahtuu niin taiteellisia kuin erilaisia viihteellisistäkin syistä toteutettuja teoksia. Koska elokuvan tekeminen on usein kallista, voi taiteellinen ja viihteellinen elokuva sekoittua toisiinsa juuri näistä taloudellisista syistä.

Elokuva voidaan määritellä taidemuodoksi, jonka lähtökohtaisena tarkoituksena on kertoa tarinaa, herättää erilaisia tunteita ja ajatuksia, välittää viestejä ja näkökulmia sekä toimia vaikuttamisen välineenä. Tarinankerronnan muotona elokuva on tehokas, koska se pystyy herättämään useita yhtäaikaista aisti- ja tunnekokemuksia. Teknisestä näkökulmasta katsottuna elokuva on kuvajono, jossa illuusio syntyy peräkkäin toistettavien kuvien liikkeestä sekä kuvajonon yhteyteen liitetystä ääni- ja musiikkiraidasta. (Heide, Norvanto & Vehkaoja 2019, 34.)

Elokuvailmaisuus perustuu näyttämislle, ei kertomiselle. Silloinkin, kun elokuvassa kerrotaan tarinaa, se on esitettävä havaintoina. Ratkaisevaa eroa dokumentaarisen ja fiktiivisen elokuvan välillä ei ole. Fiktiossa todellisuutta järjestellään enemmän kuin dokumentissa, mutta ytimessä on aina kameran vangitsema havainto. Jos nämä havainnot ovat yksinkertaisia ja merkityksettömiä, tulee elokuvasta sarja kuvia, joissa näytetään, mitä päähenkilö tekee. Tällainen kerronta ei herätä katsojan mielikuvitusta eikä mielenkiintoa. Fiktioelokuvissa kuvakerronta on monipuolisempaa kuin ei-fiktiivisissä elokuvissa. (Kiesiläinen 2015, 7.)

Dokumenttielokuva on perinteisen määritelmän mukaan todellisuutta kuvaava elokuva. Se on siis elokuvaa, jossa ei ole näyttelijöitä ja jonka tapahtumia ei ole keksitty. (Nummelin 2005, 263.) Dokumentti kuuluu asiaohjelmien kokonaisuuteen. Tähän

kokonaisuuteen kuuluvat dokumenttielokuvat, tv-dokumentit, reportaasit, ajankohtaisjournalismi, tiede- ja kulttuuriohjelmat, viikoittaismakasiinit ja useimmat keskusteluohjelmat. (Saksala 2008, 15.) Fiktiivistä elokuvaa ja dokumenttielokuvaa tarkastellaan usein toistensa vastakohtina juuri siinä mielessä, että toinen kuvaa todellisuutta ja toinen kuvitteellista tilannetta tai tarinaa.

Haglundin (2009, 4) mukaan Hollywoodin pitkälle tuotteistama käsikirjoitusvetoinen elokuva on yksi mahdollisuus tehdä elokuvaa. Se on todettu vuosikymmenten varrella toimivaksi ja taloudellisesti kannattavaksi. Se on kuitenkin vain yksi tapa tehdä elokuvia. Tämä tapa on saanut osakseen myös kritiikkiä. Haglund (2009, 8) toteaa, että ongelmat alkanevat siitä, jos elokuvantekijä keskittyy elokuvataiteelle ominaisten keinojen, kuten tunnelman ja emotion, havaintojensa audiovisuaalisen välittämisen sijaan vain kertomaan tarinaa, kuvittamaan käsikirjoitusta. Elokuva kyllä soveltuu tarinan kerrontaan, mutta se ei ole paras väline siihen, sillä elokuva ei kerro, vaan se näyttää.

Animaatioelokuvilla tarkoitetaan yleensä piirrettyjä, lähinnä lapsille tarkoitettuja elokuvia. Animaatio on kuitenkin paljon muutakin kuin vain piirretty elokuva. Animaatiossa kysymyksessä on laaja erilaisia teknikoita käyttävä kenttä, joka ulottuu lähtien piirretyistä elokuvista aina taideanimaatioihin saakka. (Nummelin 2005, 301.)

Kaiken kaikkiaan elokuva on yksi osa laajempaa audiovisuaalista viihdeteosten kokonaisuutta. Elokuva pidetään toisinaan jopa vanhentuneena formaattina, sillä se passivoi katsojan seuraamaan tilanteita osallistamisen sijaan (Ojala 2013, 9). Nummelinin (2005, 37) mukaan onkin uumoiltu, että elokuvan valtakausi olisi piakkoin ohi ja se korvautuisi jollain muulla audiovisuaalisen viihteen muodolla.

Elokuvatuotannot ovat yleensä hyvin ohjaajakeskeisiä. Tuottaja tulee kuitenkin mukaan jo elokuvan käsikirjoitusvaiheessa. Joskus tilanne on se, että elokuvaprojekti on tuottajalähtöinen. Tällöin tuottaja etsii sopivan ohjaajan hyvälle käsikirjoitukselle. Vaihtoehtoja elokuvan tuottamisen lähtökohdaksi on useita. Tuottaja on kuitenkin se henkilö, joka yhdistää käsikirjoituksen tarpeet ja ohjaajan vision sekä hankkii tarvittavat resurssit tuotannon toteuttamiseksi. (Saksala 2015, 20.)

3.1.2 Televisiodraaman määrittelyä

Televisiodraama on hyvin lähellä elokuvatuotantoa, mutta elokuvatuotantoon verrattuna televisiodraaman tekemisessä on ainakin se ero, että tuotantopäätökset tehdään paljon nopeammin ja rahoittajia on yleensä huomattavasti vähemmän. Tämä korostaa tuottajan roolia sarjan sisällön suunnittelussa eli käsikirjoittamisessa ja konseptisuunnittelussa. Hän on käsikirjoituksen muokkaamisen lisäksi mukana myös kuvauksissa. Käsikirjoituksen lukutaito onkin keskeinen osa draaman tuottajan ammattitaitoa. (Saksala 2015, 24-25.)

Televisiodraama voi olla joko kokonaisteos tai useitakin vuosia jatkuva päivittäin esitettävä sarja tai jotakin siltä väliltä. Creeberin (2004, 4) mukaan pitkäkestoisessa sarjassa on mahdollisuudet aivan erilaiseen aikatauluun kuin elokuvissa. Katsojat saadaan kiinnostumaan tarinasta pitkäksi aikaa ja tarinassa voidaan luoda kokonaisia maailmoja ja sivutarinoita, joita voidaan käsitellä osittain hyvinkin yksityiskohtaisesti, mutta osa tarinoista jää aina auki. (Creeber 2004, 4, Aavaluoman 2018, 2 mukaan.)

TV-sarjat voidaan jaotella monella tapaa. Jaottelua voidaan Aaltosen (2003, 163) mukaan tehdä muun muassa sarjojen rakenteeseen perustuen jakamalla ne episodisarjoihin ja jatkuvajuonisiin sarjoihin. Myös Creeber (2004, 8,11) jakaa sarjat rakenteen mukaan jaksosarjoiksi (vertaa Aaltosen, episodisarja) ja jatkosarjoiksi. Jaksosarjat seuraavat usein samoja tuttuja roolihenkilöitä samoissa katsojalle tutuissa ympäristöissä, mutta jokaisella jaksolla on oma juonensa, joka päättyy jakson lopussa. Näin ollen sarjaa voi katsoa melkein missä järjestyksessä vain, ilman että seuraaminen on katsojalle hankalaa. Jatkosarjat puolestaan koskevat jatkuvajuonisia sarjoja, joissa pyritään pääsemään lopputulokseen esimerkiksi kauden päättyessä. Jokainen jakso liittyy toisiinsa ja rakentaa tarinaa eteenpäin. Katsojalta tämä edellyttää yleensä sitä, että jaksot katsotaan aikajärjestyksessä. Tämä auttaa pysymään mukana sarjan juonen kiemuraisissa kuvioissa. Jatkuvajuonisissa sarjoissa voi olla myös jakson pituisia pienempiä tarinoita, jotka helpottavat uusien katsojien pääsyä mukaan kokonaistarinaan ilman, että olisivat katsoneet sarjaa alusta lähtien. Jatkosarjojen päätökset jätetään usein joiltakin osin avoimiksi. Tämä mahdollistaa sarjan uusien tuotantokausien tekemisen jatkossa. (Creeber 2004, 8, 11, Aavaluoman 2018, 2-3 mukaan.) Jatkosarjan tarina jakautuu siis usean jakson ajalle, ja kokonaisuus avautuu katsojalle pikkuhiljaa.

Jatkosarjojen alalajeja ovat muun muassa minisarjat ja saippuaopperat. Minisarja koostuu nimensä mukaisesti rajallisesta määrästä jaksoja, usein 2–6 jakson

kokonaisuudesta. Minisarja on TV-sarjoista lähimpänä pitkää elokuvaa. Se on tavallisesti yhden kirjoittajan teos päivittäin kuin muissa TV-sarjoissa, joissa on pääsääntöisesti useita kirjoittajia. Minisarjassa on myös rajoitettu henkilömäärä. (Aaltonen 2003, 172.)

Saippuaopperassa on puolestaan suuri joukko erilaisia hahmoja, joiden kimuranttien ihmissuhteiden käsittelyyn sarja pääasiassa perustuu. Saippuaopperan miljöö voi olla kaukainen, ylellinen tai eksoottinen, mutta ihmiset ja heidän ongelmansa ovat tunnistettavia ja samaistuttavia. Sarja seuraa useita henkilöitä ja niissä on useita sivujuonia. Saippuasarjoille on tyypillistä ratkaisujen viivyttäminen. Jatkuvuonisissa sarjoissa on olennaista saada katsoja koukkuun. Jatkuvuonisat sarjat voivatkin saada katsojat seuraamaan sarjaa uskollisesti useita vuosia, joskus jopa kymmeniä vuosia. (Aaltonen 2003, 168-169.) Hyvä esimerkki tällaisesta sarjasta on jo vuosikymmeniä televisiossa pyörinyt saippuasarja *Kauniit ja rohkeat*, joka jatkuu edelleen.

Rakenteen lisäksi sarjat voidaan jakaa myös järjestys- ja integraatiosarjoihin. Järjestyssarjoihin kuuluvat sellaiset sarjat, joissa on kysymys yhteiskunnan järjestyksestä, sen häiriöstä ja järjestyksen palauttamisesta. Tällaisia sarjoja ovat tyypillisesti poliisi- ja muut jännityssarjat, joissa keskushenkilö on usein sankarin roolissa. Integraatiosarjat puolestaan kertovat parin muodostuksesta ja perheestä tai kiinnittymisestä johonkin yhteisöön tai yksikköön. Saippuaopperat edustavat tyypillisesti tätä genreä. (Aaltonen 2003, 163.)

3.2 Fiktioituotannon rakenne

Tuotanto on suunniteltu, aikataulutettu ja budjetoitu kokonaisuus. Tuotantoon osallistuu henkilöstöä muutamasta ammattilaisesta kymmeneen riippuen muun muassa elokuvan lajista ja rahoituksesta. Tuotantoprosessi on pitkä, ja se voidaan jaotella kolmeen päävaiheeseen: esituotantoon, kuvauksiin ja jälkituotantoon. (Michell 2009, Tanskasen 2013, 13 mukaan.)

3.2.1 Esituotanto

Ennen kuin esimerkiksi pitkää fiktioelokuvaa aletaan kuvata, sen eteen on pitänyt tehdä paljon töitä. Elokuvalle pitää valita ohjaaja, näyttelijät, lavastaja ja kuvauspaikat. Lisäksi pitää huolehtia rahoituksesta ja kalustonhankinnasta. Tuottaja on esituotantovaiheessa

keskeisessä roolissa suunnittelemassa, organisoimassa ja johtamassa toimintaa. Tuotannon ensimmäisen vaiheen valmistelun tarkoituksena on tehdä teos jo tässä vaiheessa mahdollisimman valmiiksi. Tavoitteena on pyrkiä jo heti alussa löytämään tuotannon mahdolliset ongelmakohtat sekä eliminoimaan ne lopullisesta suunnitelmasta. Hyvin tehty ja suunniteltu esituotanto auttaa hahmottamaan ja hallitsemaan tuotannon kokonaisuutta. Tuotannon onnistumisen kannalta esituotannon merkitys korostuu kaikissa tuotannon eri osa-alueissa. Esituotannon avulla pyritään luomaan hyvä pohja tuotannon sujuvalle etenemiselle ja hyvälle ja hallitulle lopputulokselle. (Pirilä & Kivi 2010, 67.)

Elokuvan tekeminen alkaa käsikirjoituksen kirjoittamisella. Siihen osallistuvat käsikirjoittajan lisäksi tuottaja ja ohjaaja. Heidän yhteistyönsä luo elokuvaprojektille perustan. Käsikirjoitus on perusta, jonka varaan elokuva rakennetaan. Se on tarkasti määriteltyyn formaattiin kirjoitettu teksti, jonka sisällä kulkee tarina. Kokonaisuus jakautuu tapahtumapaikkaa ja –aikaa koskeviin kohtausotsakkeisiin. Kohtaukset koostuvat puolestaan kuvailevasta tekstistä ja dialogista. Kuvaileva teksti pyrkii selvittämään lukijalle tiiviisti, mitä kohtauksessa tapahtuu, miltä se näyttää ja miltä kuulostaa. (Haglund 2009, 11.) Huolella tehty käsikirjoitus ja huolellinen ennakkosuunnittelu korostuvat viimeistään jälkituotannon eri osa-alueissa. Hyvä käsikirjoitus helpottaa ja nopeuttaa myöhemmin seuraavia tuotannon vaiheita. Käsikirjoituksen avulla välitetään tietoa sekä tilaajan että työryhmän jäsenten kesken. Se on kivijalka, jonka varaan koko myöhempi tuotanto rakennetaan. (Aaltonen 2003, 12–13.)

Synopsis on Pirilän ja Kiven (2010, 59) mukaan käsikirjoitusprosessin aikana syntyvä tiivistys tarinasta. *Synopsis* hahmottaa lyhyesti sen, mistä tarinassa on kysymys. Se kertoo tarinan pää tapahtumat ja esittelee ehkä myös henkilö hahmot ja niiden väliset suhteet. Aaltonen (2003, 41) korostaa *synopsista* käsikirjoittamisen kiteyttämisen vaiheena, koska siinä tarinan keskeinen idea ja rakenne ovat hahmoteltavissa ilman, että paneudutaan yksityiskohtiin. Hyvin laadittu ja tiivis *synopsis* on tärkeä työkalu koko tuotantoryhmälle (Pirilä & Kivi 2010, 59).

Näyttelijöiden valinta on keskeisin asia draaman luonteen ja kuljetuksen kannalta. Esiintyjien valintaprosessista käytetään nimitystä *casting* tai suomeksi roolitus. Roolitus on aina tuottajan vastuulla. Draamaa tehtäessä tarvitaan usein myös paljon avustajia esimerkiksi muodostamaan väkijoukkoa. Tavallisesti avustajilla ei ole draamassa

vuorosanoja. (Saksala 2015, 150–151.) Usein rooleihin pyritään saamaan tunnettuja, valovoimaisia näyttelijöitä. Tärkeää on, että näyttelijä on roolissaan uskottava. Myös näyttelijöiden keskinäisellä henkilökemialla on merkitystä. (Pirilä & Kivi, 2010, 74.)

Ennakkotuotantoon kuuluvat myös kuvauspaikkojen etsiminen *skouttaus*. Tuotannon onnistumisen kannalta on aina hyvä tietää, millaisissa kuvauspaikoissa kuvaukset toteutetaan. Kuvauspaikkojen löytyttyä on hyvä kartoittaa kuvaustilanteissa mahdollisesti esiin nousevat ongelmat. Tällaisia voivat olla monenlaiset, pienetkin asiat kuten esimerkiksi sähkön saanti, liikenteen melu, valo-olosuhteet ja pysäköintipaikat. Kuvauksia suunniteltaessa kuvauspaikkoja on hyvä ajatella myös niiden sijaintien kannalta loogiseksi kaluston siirtämistä silmällä pitäen. Hyvä *logistiikka* on tärkeää. (Pirilä & Kivi 2010, 72.) Mitä vähemmän kuvauspaikkoja on ja mitä pienemmät niiden välimatkat ovat, sitä kohtuullisemmat ovat myös kustannukset.

Kuvausaikatauluista sopiminen on oleellista kuvauspaikkojen lupien sekä koko kuvausryhmän ja näyttelijöiden saamiseksi oikeaan aikaan oikeaan paikkaan. Mitä suurempi työryhmä on, sitä aikaisemmin aikataulut on syytä sopia. Kuvausten onnistumisen edellytys on, että laadittuihin aikatauluihin sitoudutaan. (Heide ym. 2019, 44.)

Elokuvan onnistumisen kannalta on erityisen tärkeää ja keskeistä keskustella erilaisissa tuotantokokouksissa kaikista elokuvan tekemiseen liittyvistä asioista. Tällaisia asioita ovat muun muassa idea ja kertaus siitä, mitä ollaan tekemässä, työnjako, kuvasuunnitelmat, kuvausaikataulu, kalusto, kuljetukset ja kuvauspaikat. (Aaltonen 2011, 226-227.) On hyvä suunnitella etukäteen, miten tieto kulkee eri tiimien välillä: kuinka usein pidetään yhteisiä kokouksia, tarvitaanko yhteinen koko hanketta koskeva kalenteri, voidaanko hyödyntää sosiaalista mediaa päivittäiseen kanssakäymiseen ja tietojen päivittämiseen (Saksala 2015, 173). Hankkeelle kannattaa tehdä myös riskianalyysi. On tärkeää varmistaa esimerkiksi, että sopimusasiat, viranomaismääräykset ja lainsäädäntöön liittyvät asiat ovat kunnossa ja kaikkien asianosaisten tiedossa. Tähän liittyvät myös työhyvinvointiin, työturvallisuuteen ja tekijänoikeuksiin liittyvät asiat. Henkilöstön palkkioista on sovittava etukäteen. (Saksala 2015, 175.)

Yhteenvetona tärkeimmiksi esituotannon tehtäviksi voidaan nimetä budjetin rakentaminen, käsikirjoituksen työ, tuotantoryhmän sekä näyttelijöiden rekrytointi,

kuvauspaikkaetsintä, projektin aikataulutuksen tekeminen, riskien kartoitus sekä kaluston hankinta. Esituotanto on yleensä hiljaista taustatyötä, jonka vain tuotannossa työskentelevät tuntevat.

3.2.2 Kuvaukset

Kuvaukset ovat puolestaan tuotannon näkyvin osa, josta myös suuri yleisö tietää jotakin. Kuvaukset ovat ehkä myös tuotannon intensiivisin osuus. Esimerkiksi elokuvan kuvaukset kestävät yleensä joitakin viikkoja, joka on elokuvan teon kokonaisuudessa lyhyt aika. Kuvauksiin osallistuu monia eri alojen ammattilaisia, joiden työtehtävät vaihtelevat taiteellisesta luomisesta teknisiin tehtäviin ja erilaisiin järjestely- ja muihin avustaviin tehtäviin. Draamatuotannon kuvauksissa työskentelee muun muassa puvustus-, maskeeraus-, kamera-, ääni-, lavastus-, rekvisiitta-, grip- ja valoryhmät sekä tuotanto. (Kiesiläinen 2015, 7.)

Elokuvan kuvaaminen on yksinkertaisimmillaan sitä, että kuvaaminen tapahtuu videokameralle tallentamalla. Se, mikä näkyy kameran ruudulla, tallentuu. Suuret elokuvatuotannot ovat kuvauksiltaan ja välineistöltään tietenkin hyvin paljon monimutkaisempia kokonaisuuksia. Aika ilmenee elävässä kuvassa erilaisina tapahtumina. Elokuvan kuvaaminen on rajaamista kahdessa suhteessa, sekä ajassa että tilassa. Elokuvantekijän tehtävä on rajata äärettömydestä pieni pala aikaa ja tilaa, johon hän näkee olennaisen tiivistyvän. (Kiesiläinen 2015, 8.) Saksala (2015, 28) toteaa, että draaman kuvaaminen on usein hidasta. Valmista saattaa syntyä vain muutamia minuitteja päivässä. Päivittäiset aikataulut laaditaan kuitenkin hyvin pikkutarkasti. Aikatauluihin vaikuttavat muun muassa näyttelijöiden muut mahdolliset sitoumukset.

Varsinainen tuotantovaihe käsittää siis kuvaukset eli elokuvan teknisen toteuttamisen. Kotimaisen elokuvatuotannon kuvaukset toteutetaan keskimäärin kahdessa kuukaudessa, mikä tarkoittaa noin 40 työpäivää (Velling 2008, 8). Kuvauspäivien määrä riippuu pitkälti budjetista ja tuotannon luonteesta. Goodellin (1998, 29) mukaan realistisen päivätavoitteen asettamiseksi pitää tuntea kuvattavien kohtausten sisältö. Eniten aikaa vie toimintakohtausten kuvaaminen. Toimintakohtaukset sisältävät usein *stuntteja* sekä erikoistehosteita, joiden valmisteluun kuluu yleensä suurin osa ajasta. Uusi otto vaatii aina uudet valmistelut, joten ajan kulutus kertaantuu. Nopeimpia kuvattavia taas ovat *Walk-and-talk* -kohtaukset. Tällä tarkoitetaan dialogeja, joissa

liikutaan ja keskustellaan, usein vielä ulkoilmassa. Näitä kuvataan helposti useita päivässä. (Goodell 1998, 129, Vellingin 2008, 17, mukaan.)

Kuvaukset tapahtuvat joko studiossa tai aidoilla kuvauspaikoilla eli *lokaatioissa* tai molempia yhdistäen. Joskus kuvauksiin tarvitaan hyvinkin mittavia järjestelyitä, esimerkiksi tulipalon konstruoimista. (Saksala 2015, 28.) Kuvauksia varten on tehtävä suunnitelma, missä järjestyksessä kohtaukset kuvataan. Kohtaus on ajallisesti tai paikallisesti rajattu tilanne tarinassa. Kun siirrytään uuteen paikkaan tai kerronnassa on ajallinen katkos, alkaa uusi kohtaus. (Aaltonen 2003, 117.) Vain harvoin kuvaus tapahtuu siinä aikajärjestyksessä kuin kuvat esiintyvät valmiissa teoksessa. Samassa kuvauspaikassa tapahtuvat kohtaukset kannattaa yleensä kuvata samalla kertaa, jos se vain on mahdollista. (Heiden ym. 2019, 48.)

3.2.3 Jälkituotanto

Jälkituotannossa elokuva editoidaan ja leikataan ja siihen lisätään musiikki ja äänitehosteet. Leikkaamisen avulla elokuvantekijä yhdistää kuvaamiaan havaintoja kokonaisuudeksi, jossa on tarinallinen, temaattinen tai visuaalinen jatkumo. Leikkaus ei kuitenkaan tapahdu vasta kuvausten jälkeen, vaan se on myös ajatteluprosessi, joka kulkee läpi koko elokuvanteon. Leikkaaminen on tapa havainnoida tapahtumia. Se on tapa pilkkoa tapahtumien kulkua pienempiin osiin. Kun kohtaus on pilkottu osiin, yksittäiset havainnot rajataan irti ajasta ja tilasta. Näin ne saavat enemmän huomiota osakseen. Riippuen tarinasta joillekin tapahtumille voidaan antaa enemmän aikaa, joillekin vähemmän ja joitakin voidaan toistaa. Leikkauksessa voidaan hyödyntää elliptistä kerrontaa, jossa osa tapahtumasarjasta jätetään kokonaan näyttämättä. Tämä synnyttää tilan mielikuvitukselle. Katsoja täydentää sitten itse nämä aukot mielikuvituksellaan. (Kiesiläinen 2015, 14–15.)

Leikkaamisen peruserä on koota kuvatut kohteet oikeaan järjestykseen (Heide ym. 2019, 70). Tarinassa tapahtuvasta ajan kulumisesta voidaan viestiä tehokkaasti kuvan ja äänen leikkauksella ja rytmittämällä, mutta myös lavastuksella voidaan antaa viitteitä ajankulusta eri keinoin. Elokuvan yleisestä tyylistä riippuen näitä viitteitä voidaan antaa katsojalle joko hienovaraisesti tai alleviivaavammin. Käsikirjoitus sanelee yleensä sen, kuinka tarkkaan tarinassa kuluva aika täytyy määritellä katsojalle. (Kivimäki, 2013, 3.) Saksalan (2015, 28) mukaan leikkaus, värimäärittely ja äänen jälkikäsitteily viimeistelevät

tuotannon. Kotimaisissa elokuvatuotannoissa jälkityöt kestävät puolesta vuodesta vuoteen (Vellingin 2008, 8).

Markkinointi on laaja-alainen asiakokonaisuus, johon sisältyy kaikki se viestintä, mitä tuotanto levittää toimintaympäristössään. Tuottaja on keskeinen osa yhteisönsä markkinointiviestiä. Esimerkiksi elokuvan markkinointi alkaa jo kuvausvaiheessa. Markkinoinnilla pyritään saamaan elokuvalle näkyvyyttä, jotta se houkuttelisi mahdollisimman paljon yleisöä. (Saksala 2015, 185.) Saksala (2015, 177) painottaakin, että hankkeelle kannattaa laatia tiedotus- ja markkinointisuunnitelma. Elokuvien tuotannot ovat yleensä kalliita projekteja, joten kyse on myös pyrkimyksestä kaupalliseen menestykseen.

Heiden ym. (2019, 83) mukaan elokuvan tärkeimpiä markkinoinnin välineitä ovat elokuvan juliste ja elokuvan esittelyfilmi eli *traileri*. Juliste kertoo yhdellä kuvalla, minkälaisesta elokuvasta on kysymys. Hyvin tehty juliste on kohdennettu oikein, ja se pyrkii herättämään kohdeyleisön kiinnostuksen elokuvaa kohtaan. Esittelyfilmi on elokuvan tärkein yksittäinen markkinointiväline. Sen avulla voidaan lyhyessä ajassa tuoda esille samat asiat kuin julisteessakin, mutta tunnekokemuksilla vahvistettuna. *Traileriin* on syytä jättää koukku, joka houkuttelee potentiaalia yleisöä katsomaan koko elokuvan. (Heide ym. 2019, 83.) Markkinointiin kuuluu myös kommunikointi median kanssa.

4 Lappi toimintaympäristönä

4.1 Lapin maakunnan ominaispiirteitä

Lapin pinta-ala on lähes kolmannes koko Suomen pinta-alasta. Se onkin Suomen maakunnista pinta-alaltaan suurin. Lappi on myös harvaan asuttu maakunta. Lapin väestömäärä ja -rakenne tai alueen laajuus eivät kuitenkaan sinänsä kerro maakunnan merkittävydestä tai elinvoimasta. Erilaisuus voi olla suuri rikkaus ja mahdollisuuksien luoja, kunhan tämä oivalletaan ja osataan hyödyntää. Lappi on lisäksi Suomen pohjoisin kansainvälinen maakunta-alue. Lapilla on yhteistä rajaa kolmen valtion Ruotsin, Norjan ja Venäjän kanssa. Rajayhteistyö on vilkasta ja monipuolista. (Lapin laadullinen tilannekuva 2018, 1.)

Lappi on harvaan asuttu maakunta, ja väki on muutamaa poikkeuskuntaa tai -kaupunkia lukuun ottamatta vähenemässä. Samanaikaisesti väestö ikääntyy. Lapin väkiluku oli vuoden 2017 lopussa 179 223, ja saamea äidinkielenään puhuvia oli noin yksi prosentti väestöstä. Lapin väkiluvun väheneminen on ollut viime vuodet aikaisempaa hitaampaa. Vuonna 2017 nuoria (14 vuotta tai alle) väestöstä oli noin 15 prosenttia, 15–64-vuotiaita noin 61 prosenttia ja yli 64-vuotiaita 24 prosenttia. Väestöllinen huoltosuhde on Lapissa hieman korkeampi verrattuna maan keskiarvoon. Lappilaisten keski-ikä on noin 45 vuotta. Lapin ulkomaalaisväestö on ikärakenteeltaan nuorempaa kuin kantaväestö. (Lapin laadullinen tilannekuva 2018, 2.) Harva-asutus ja pitkät välimatkat ovat sellaisia ominaispiirteitä, jotka luovat haasteita palveluiden järjestämiselle sekä alueen työvoiman saatavuudelle.

4.2 Lapin haasteet toimintaympäristönä

Liikkumisen haasteina Lapissa ovat muun muassa merkittävästi muuta Suomea ja Eurooppaa suuremmat kustannukset, pitkät etäisyydet ja tiestön huonontuminen. Alueen kehitysodotukset tuovat uusia tarpeita tiestön, ratayhteyksien, lentoasemien ja lentoyhteyksien sekä satamien ja meriväylien kehittämiseksi. Matkailun laajenemisen ja kasvun osalta on huomioitava ympärivuotisen matkailun tarpeet, liityntäyhteydet lento- ja rautatieasemille ja kansainväliset joukkoliikenneyhteydet. Pienillä lentokentillä on haasteena toiminnan turvaaminen. Riittämättömät lentoyhteydet koskevat erityisesti Kemi-Tornio-aluetta. Erityisesti matkailun kasvun kannalta on sitä parempi, mitä enemmän Lappiin tulee suoria kansainvälisiä lentoyhteyksiä. Samalla tämä edistäisi myös muun toiminnan ja elinkeinojen mahdollisuuksia alueella. Lapin matkailualueet tekevätkin työtä uusien lentoyhteyksien avaamiseksi. Uusia yhteyksiä on avattu muun muassa Keski-Euroopasta. Myös Finnair on lisännyt merkittävästi Lapin lentojaan. Viime vuosina kaikkien Lapin lentoasemien matkustajien määrä on merkittävästi kasvanut, erityisesti ulkomaalaisten matkustajien osalta. Suomen kuudesta vilkkaimmasta lentoasemasta peräti kolme sijaitseekin Lapissa (3. Rovaniemi, 4. Kittilä ja 6. Ivalo). Muita lentoasemia, joilta on säännöllistä reittiliikennettä ovat Kemi–Tornio. Hyvää lentoliikenteen infraa selittää kannattavalle lentomatkustamiselle tarpeeksi pitkä matka pääkaupunkiseutuun ja muihin Etelä-Suomen kaupallisiin ja hallinnollisiin keskuksiin, sekä Lapin alueen vetovoima matkailukohteena. (Lapin laadullinen tilannekuva 2018, 6.)

Covid-19 pandemia on muuttanut merkittävästi tätä tilannetta. Aika näyttää, miten Lappi selviää kriisistä. Erilaisten tuotantojen kuvaaminen vielä nykyistä useammin, toisi omalta

osaltaan kaivatun piristysruiskeen haastavaan tilanteeseen. Toiminnan turvallisuus on pystyttävä takaamaan.

Lapin väestö sijoittuu pääasiassa keskuksiin ja niiden työssäkäyntialueille. Lapin kansainvälinen sijainti vaikuttaa myös siihen, että päivittäin yritykset ja työntekijät törmäävät eriasteisiin rajaesteisiin ja käytännön, jopa kompleksisiin, ongelmatilanteisiin. Lappilaisten toinen merkittävä, elämiseen ja työvoiman saatavuuteen liittyvä, haaste on asumisen pullonkaula. Lapissa esiintyy kohtaanto-ongelmia ja asuntopulaa etenkin kasvavissa matkailukeskitymissä. Digitalisaatio ja etätö ovat Lapille suuri mahdollisuus, ja työn murroksen myötä näiden merkitys tulee korostumaan. Kuituyhteyksien tarve korostuu harvan asutuksen maakunnassa erityisesti sote- ja muiden julkisten palveluiden saatavuuden kautta, niin ikään kotouttamistoiminta, kasvava yritystoiminta, matkailu ja mökkikuntien elinvoima ovat tästä riippuvaisia. Lappi-sopimus 2018–2021 tavoittelee väestömäärän nostamista reiluun 180 000 asukkaaseen vuoteen 2021 mennessä. Kuntien välinen nettomuutto halutaan kääntää positiiviseksi ja maahanmuuttoa lisätä. Tämä edellyttää vahvaa Lappi-brändiä ja sen taitavaa hyödyntämistä sekä elinkeinoelämän voimakasta kasvua. Keskeinen pohdittava kokonaisuus liittyykin tältä osin vahvan matkailubrändin rinnalle luotuun Lappi-brändiin. Alueen työnantaja- ja aluekuvan on oltava vetovoimainen ja monipuolinen kilpailussa osaavasta työvoimasta. Lapilla on väestörakennehaasteita sekä ongelmia työvoiman saatavuudessa ja kohtaamisessa. (Lapin laadullinen tilannekuva 2018, 2,7.)

Maakunnan ongelmakohtia toimintaympäristönä ovat siis harvaan asutun alueen haastavat olosuhteet, kansainvälistymisen korkea kynnys osalle pk-yrityksiä, omien tuotteiden määrä alueella ja innovaatioiden hidas kehittyminen, väestörakenteen vinoutuminen, korkea rakenteellinen työttömyys, palveluiden saatavuuden ja laadun vaihtelu kunnittain ja Lapin kuntien heikko talous. Rakentavalla yhteistyöllä sekä älykkäillä ja luovilla ratkaisuilla voidaan kehittää menestyvä tulevaisuuden Lappi. (Lappi-sopimus 2017, 11.)

4.3 Lapin vahvuudet toimintaympäristönä

Lapin selkeitä vahvuuksia ovat muun muassa puhdas luonto, pohjoinen sijainti kolmen rajanaapurin keskellä, laaja kansainvälinen yhteistyö ja verkostot, rikkaisiin luonnonvaroihin perustuvat teollisuus ja muut kehittyvät elinkeinot esimerkiksi kasvava

ja kehittyvä monipuolinen matkailu, rikas lappilainen kulttuuri ja saamelaiskulttuuri, monipuoliset liikunta- ja vapaa-ajanviettomahdollisuudet, turvallisuus sekä rohkea ja innovatiivinen ote aluekehityksessä. Näistä vahvuuksista nousevia mahdollisuuksia puolestaan ovat talouskasvun vahvistuminen, työvoiman kysynnän lisääntyminen, luonnontuotealat ja luovat alat vahvistuvina liiketoiminnan alueina, vahvistuvat verkostot yritystoiminnan tukena, Lappi-brändin positiivisen imun heijastuminen yritystoimintaan ja osaavan työvoiman saatavuuteen, saavutettavuuden edelleen paraneminen ja infrastruktuurin kehittäminen, kansainvälisen rahoituksen ja investointien saaminen Lappiin, digitalisaatio palveluiden kehittämisessä ja yritystoiminnassa, älyliikenteen sovellukset ja palvelut, rikas ja monialainen kulttuuri. (Lappisopimus 2017, 11.)

Lumivarmuus, arktinen valo, kaamos ja erämaat tekevät Lapista kiinnostavan kuvausten tapahtumaympäristön. Lappi kilpailee kuvauspaikoista muiden pohjoismaiden ja Pohjois-Amerikan kanssa.

4.4 Lapin elokuvakomissio

Lapin elokuvakomission tehtävänä on lisätä elokuva-, mainos- ja TV- tuotantojen Lappiin jättämää tuloa sekä niistä saatavia imagohyötyjä. Tavoitteena on, että Lappi tunnetaan arktisen alueen kiinnostavimpana ja kilpailukykyisimpänä av-tuotantojen toteutuspaikkana. Elokuvakomissio edistää Lapin kilpailukykyä av-alalla ja tuo alueelle kotimaisten ja kansainvälisten tuotantojen kautta työtä, rahaa ja näkyvyyttä. Komissio pyrkii etsimään parhaat av-alan kumppanit, valvoo lappilaisten yhteistyökumppaneiden etua ja neuvoo tuotantojen kanssa toimimisessa. Lisäksi komissio pyrkii edesauttamaan siinä, että tuotantojen tarvitsemat palvelut ovat helposti löydettävissä ja ostettavissa. (Lapin elokuvakomissio 2020.)

Lapin elokuvakomissio on toiminut vuodesta 2008. Tänä aikana se on avustanut satoja elokuva-, TV- ja mainostuotantoja, joiden Lappiin jättämä suora tulo on miljoonia euroja. Tuotantojen avulla Lappi on myös saanut runsaasti kotimaista ja kansainvälistä näkyvyyttä. Lapin elokuvakomission toiminta-aikana tuotantokyselyiden ja toteutuneiden tuotantojen määrä on moninkertaistunut. (Lapin elokuvakomissio 2020.)

Komission oma verkosto on Film Friendly -verkosto, jonka kautta alueen asiantuntijat ja tahot, jotka suunnittelevat kuvauksia Lapissa tavoittavat toisensa. Lapin

elokuvakomissio on jäsenenä kansainvälisissä alan verkostoissa esimerkiksi AFCI:ssa, EUFCN:ssa ja LMGI:ssa. Tämän lisäksi komissio on yksi Skandinavia Locations-verkoston perustajajäsenistä. Lyhyesti tiivistettynä Lapin elokuvakomissio on elokuva-alalla vakiintunut julkinen palvelu, joka yhdistää potentiaaliset kuvauspaikat ja niitä etsivät tahot. Elokuvakomissio toimii osana House of Laplandia. (Lapin elokuvakomissio 2020.)

5 Tutkimuksen toteuttaminen

5.1 Tutkimuksen lähestymistapa

Tieteellistä tutkimusta jaotellaan usein karkeasti käytettyjen tutkimusmenetelmien mukaan kuuluvaksi joko määrälliseen tai laadulliseen tutkimukseen. Laadullista tutkimusta hyödynnetään yleensä humanistisen tieteen parissa, moninaisten sosiaalisten ilmiöiden, rakenteiden, merkitysten ja merkityskokonaisuuksien sekä niiden välisten suhteiden tutkimuksessa. (Vilkkä 2015, 227–230.) Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on aineiston keruun sekä sen käsittelyn kautta ymmärtää, tulkita sekä mahdollisesti mallintaa tutkittavaa ilmiötä. Laadullisia menetelmiä hyödyntävän tutkimuksen yksi perusominaisuus on tulevaisuuteen suuntautuneisuus, ja näin ollen laadullisen tutkimuksen tavoitteena on usein myös tutkimuskohteeseen liittyvä kehittäminen, uudistaminen tai edistäminen. (Pitkäranta 2014, 33–34.)

Tässä opinnäytetyössäni paneudun selvittämään tuotanto-osaston edustajien näkemyksiä siitä, minkälaisia erityispiirteitä Lapissa kuvattaviin fiktiotuotantoihin liittyy. Opinnäytetyöni on laadullinen tutkimus. Laadullinen lähestymistapa soveltuu mielestäni hyvin tuotannon edustajien näkemysten selvittämiseen.

5.2 Teemahaastattelu

Laadullisella aineistolla tarkoitetaan aineistoa, joka on tekstin muodossa, kuten erimuotoiset haastattelut, havainnoinnit, henkilökohtaiset päiväkirjat, omaelämäkerrat ja kirjeet. Aineistona voi käyttää kirjallisen aineiston lisäksi myös kuvallista aineistoa, äänimateriaalia, lehtien yleisönosaston kirjoituksia, keskustelupalstoja, asiakirjoja, muistiinpanoja ja kyselylomakkeiden avoimia vastauksia sekä elokuvia. (Eskola &

Suoranta 2014, 13.) Opinnäytetyöni aineisto muodostuu nauhoitetuista teemahaastatteluista.

Haastattelut voidaan jakaa kahteen ryhmään, lomakehaastatteluun eli strukturoituun haastatteluun, jossa on valmiiksi muotoillut vastausvaihtoehdot, sekä toisaalta puolistrukturoituihin ja strukturoimattomiin eli avoimiin haastatteluihin, joissa kysymysten esittämistavat ja järjestys vaihtelevat ja joissa ei ole valmiita vastausvaihtoehtoja. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 43–44.)

Teemahaastattelu on mahdollisesti eniten käytetty tutkimushaastattelun muoto. Se sijoittuu strukturoidun lomakehaastattelun ja avoimen haastattelun väliin. Haastattelu ei etene tarkkojen, yksityiskohtaisten, valmiiksi muotoiltujen kysymysten kautta vaan väljemmin kohdistuen tiettyihin, ennalta suunniteltuihin teemoihin. (Vilka 2015, 78.) Teemahaastattelu on astetta strukturoidumpi kuin avoin haastattelu, sillä siinä aiempien tutkimusten ja aihepiiriin tutustumisen pohjalta valmistellut teemat ovat kaikille haastateltaville samoja, vaikka niissä liikutaankin joustavasti ilman tiukkaa etenemisjärjestystä. Ihmisten vapaalle puheelle annetaan tilaa, vaikka ennalta päätetyt teemat pyritään käymään läpi kaikkien haastateltavien kanssa. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 47–48, 66.) Valitsin tiedonkeruumenetelmäksi teemahaastattelun saadakseni vastauksen tutkimustehtäviini, joihin tarvitsin tuotannon edustajien näkemyksiä fiktiotuotantoon liittyvistä asioista. Koin haastattelutavan palvelevan tutkimustani parhaiten, koska teemahaastattelu antoi minulle vapauden kuunnella haastateltavaa ja johtaa hänen vastauksistaan informatiivisia jatkokysymyksiä.

Vuorovaikutus ja luottamus kuuluvat aina haastateltavan ja haastattelijan väliseen haastattelutilanteeseen. Haastattelu eroaa tavallisesta keskustelusta siinä, että haastattelijan on tuotava haastateltavalle esiin tutkimuksen idea ja tilanteen luottamuksellisuus. Haastattelussa haastattelijä myös ohjaa keskustelun kulkua kysymällä kysymyksiä ja keräämällä vastauksia ja haastateltava vastaa antamalla tietoa. Haastattelijan pitää aina valmistautua haastattelua varten huolellisesti toisin kuin tavalliseen keskusteluun. Tutkijalla on haastattelussa mukanaan mahdollisimman lyhyet muistiinpanot käsiteltävistä teemoista, jotta hän voisi keskittyä keskusteluun. Teemat voi listata esimerkiksi ranskalaisin viivoin ja lisäksi voi laatia joitakin apukysymyksiä tai avainsanoja keskustelun ruokkimista varten. (Ojasalo ym. 2014, 108.)

Haastattelukysymykset ovat tärkeässä roolissa haastatteluissa. Tutkijan on mietittävä kysymyksiä ja niissä mahdollisesti piilevien tulkintaongelmien vaikutuksia haastattelun etenemiseen ja haastateltavien vastauksiin. Teemahaastattelun aikana on onneksi mahdollista kysyä haastateltavalta, miten hän on kysymykset ymmärtänyt, ja oikaista mahdolliset väärinkäsitykset. (Vilka 2015, 81.)

Laadin teemahaastattelurungon etukäteen ennen haastattelujen alkamista. Haastatteluni teemat muodostuivat tutkimuskysymyksistäni ja muutamista teemoja avaavista apukysymyksistä (liite 1). Teemojen ja apukysymysten laadinnassa hyödynsin opinnäytetyöni teoreettista osaa. Yksi haastateltavista vastasi kysymyksiin sähköpostitse. Kysely sisälsi samat teemat ja apukysymykset kuin teemahaastattelu.

Ennen haastattelujen käynnistämistä sain haastateltavilta suostumuksen tutkimukseen osallistumisesta sähköpostitse tai tekstiviestin välityksellä. Kerroin haastateltaville, että haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista ja että he voivat keskeyttää haastattelun halutessaan milloin vain. Tein haastattelut syys- ja lokakuun 2020 aikana. Haastattelut tehtiin puhelimitse ja haastattelut nauhoitettiin. Haastattelujen kesto vaihteli 15 minuutista 105 minuuttiin.

Haastattelin tuotanto-osaston edustajia Lapissa kuvatuista tuotannoista. Tutkimuksen tiedonantajina toimivat Aleksis Bardy, Max Malka, Essi Tuukkanen, Sami Manninen sekä Satu Majava.

5.3 Laadullinen sisällönanalyysi

Tutkimusaineiston analyysimenetelmäksi tulee valita sellainen menetelmä, jonka avulla saadaan parhaiten ja luotettavimmin vastaus tutkimustehtäviin. Vaihtoehtoisia laadullisen aineiston analyysimuotoja ovat teorialähtöinen, teoriaohjaava tai aineistolähtöinen laadullinen sisällönanalyysi. Kun tutkimusaineiston analyysi pohjautuu jo olemassa olevaan teoriaan, puhutaan teorialähtöisestä analyysistä ja tutkimuksesta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 82.)

Aineistolähtöisen sisällönanalyysin lähtökohtana on tutkimusaineiston pelkistäminen. Tämä tarkoittaa sitä, että tutkimusaineistosta karsitaan pois kaikki tutkimustehtävien ja kysymysten kannalta epäoleellinen ja tarpeeton tieto. Aineiston pelkistäminen edellyttää aineiston tiivistämistä ja pilkkomista. Tiivistämisen jälkeen aineisto ryhmitellään

järkeviksi kokonaisuuksiksi vastaamaan tutkimuskysymyksiin. (Vilkkä 2015, 163-164; Tuomi & Sarajärvi 2018, 91.)

Teoria- ja aineistolähtöisen tutkimuksen välimuotona voidaan ajatella olevan teoriasidonnaisen tutkimuksen, jossa aineiston analyysi ei suoraan perustu teoriaan, mutta kytkennät siihen ovat olemassa. Tällöin aineistosta tehdyille löydöksille etsitään tulkintojen tueksi teoriasta selityksiä tai vahvistusta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 99). Käytin opinnäytetyössäni aineistolähtöistä sisällönanalyysiä, mutta siinä on piirteitä myös teoriasidonnaisesta aineiston analysoinnista, koska teemahaastattelun teemat ja apukysymykset tukeutuvat opinnäytetyöni teoriaosaan.

Teemoihin kohdistunutta haastattelua on suhteellisen helppoa ryhtyä analysoimaan teemoittain. On kuitenkin hyvä pitää mielessä, että tutkijan ennakkoon asettamat teemat eivät välttämättä ole samat kuin teemat, jotka aineistoa analysoimalla osoittautuvat olennaisesti aineiston sisältöä ja tutkimusaihetta jäsentäviksi. (Ojasalo ym. 2014, 110.) Opinnäytetyössäni teemat ovat selkeät, koska ne kuvaavat tuotannon vaiheita ja kaikki fiktio tuotannot jakautuvat kyseisiin työvaiheisiin. Näin ollen teemat pysyivät myös olennaisina analysointivaiheessa ja niiden avulla pystyin jäsentämään analyysini rakenteen toimivaksi ja helppolukuiseksi. Teemoista johdetut apukysymykset osittain muuttuivat ja tarkentuivat teemahaastattelua tehdessä. Valitsin itselleni tutut teemat, koska teen tutkimustyötä ensimmäistä kertaa. Laajat teemat osoittautuivat myös osittain haasteellisiksi, koska niistä johdetut apukysymykset olivat myös laajoja. Näin ollen tarkkojen vastausten saaminen oli paikoittain hankalampaa ja tarkempia apukysymyksiä täytyi esittää haastattelun edetessä.

Ojasalon ym. mukaan teemahaastattelut on hyvä nauhoittaa ja haastattelujen jälkeen kirjoittaa puhtaaksi eli litteroida ennen analyysin teon aloittamista (Ojasalo ym. 2014, 110). Mettovaara (2016) painottaa sitä, että tutkimusaineiston litteroinnin tarkkuusaste riippuu siitä, mikä on tutkimuksen tarkoitus ja tutkittava ilmiö, tutkimusongelma sekä metodinen lähestymistapa. Jos tutkija on kiinnostunut ensisijaisesti vain haastattelun asiasisällöstä, vähemmän tarkka litterointitaso riittää. Referoivassa litteroinnissa nauhoite puretaan suurpiirteisesti muistiinpanoiksi käyttämällä esimerkiksi ranskalaisia viivoja. Litterointi on aina tulkintaa. Tämän vuoksi alkuperäiset nauhoitukset on hyvä säilyttää, jotta aineistoa voi käyttää jatkossakin ja esimerkiksi litteroida uudelleen tarpeen vaatiessa.

Päädyin omassa opinnäytetyössäni siihen, että tekemällä muistiinpanoja, käyttämällä analyysitaulukoita ja kuuntelemalla nauhoitukset riittävän monta kertaa pääsen samaan tulokseen kuin toimimalla tarkasti litteroidun aineiston pohjalta, joten en varsinaisesti litteroinut aineistoa. Analyysitaulukoiden käyttö mahdollisti myös sen, että saatoin tarkastella yksittäistä haastattelua erikseen, mutta myös haastattelujen muodostamaa kokonaisuutta.

Aloitin analyysin tekemisen kuuntelemalla nauhoitetut haastattelut useampaan kertaan saadakseni hyvän kokonaiskuvan aineistosta. Luin myös sähköpostitse toimitetun aineiston huolella. Tämän jälkeen laadin kuhunkin tutkimuskysymykseen perustuvat analyysitaulukot (esituotanto, kuvaukset, jälkituotanto, täydentävät avoimet kysymykset). Liitteessä 2 on esimerkki tällaisesta taulukosta. Taulukon rivit muodostuivat haastateltavista. Jokainen haastateltava muodosti yhden tapauksen. Koska haastateltavia oli viisi, kuhunkin taulukkoon tuli viisi riviä. Taulukoiden sarakkeet kokosin haastateltavien tuottamista vastauksista liittyen haastatteluteemoihin. Uusia sarakkeita muodostui taulukkoon sitä mukaa, kun haastateltava otti esille uuden tutkimuskysymykseen liittyvän aiheen. Kirjasin asiat taulukkoon alkuperäisessä muodossaan. Uusien sarakkeiden muodostuessa jäsentelin ne värikoodauksen avulla. Värikoodauksen mukaan syntyi aineiston alaluokat. Värikoodaus oli tekemääni työhön paras vaihtoehto, koska muistiinpanojen teko nauhoitetun haastattelun pohjalta on tarkkaa työtä. Jokainen haastateltava kertoi asiat eri järjestyksessä ja otsikoidun taulukon tekeminen olisi ollut ajallisesti liian työlästä, koska sarakkeet olisi jokaisen haastattelun jälkeen aseteltava uudelleen. Lopuksi tarkistin, että kaikki aiheisällöt on luokiteltu ja värikoodattu oikein. Tarkistin myös, voisiko joitakin alaluokkia yhdistää, jonkun kokoavan käsitteen avulla.

Esitän jatkossa opinnäytetyöni tulokset tekemäni luokituksen perusteella. Olen sisällyttänyt tekstiin suoria lainauksia aineistosta vahvistamaan tuloksia. Niiden yhteyteen merkitty vastaajan numero ei perustu siihen järjestykseen, missä haastateltavat on menetelmän esittelyn yhteydessä lueteltu. Käsittelem haastatteluaineistoa kokonaisuutena ja olen häivyttänyt yksittäiset tapaukset, enkä tarkastele niitä irrallisina.

6 Opinnäytetyön tutkimustulokset

6.1 Esituotannon erityispiirteet

Lapissa kuvattavien tuotantojen esituotannon seuraaviin osa-alueisiin liittyi tuottajien mielestä erityispiirteitä: olosuhteet, budjetti, työryhmä, kuvauspaikat, casting, kalusto, paikalliset palvelut ja alihankkijat, aikataulu sekä elokuvakomission toiminta.

6.1.1 Olosuhteet

Lapissa toteutettavien tuotantojen esivalmistelut poikkeavat jossain määrin muiden tuotantojen esivalmistelusta. Tähän ovat syynä muun muassa Lapin usein haasteellisetkin toimintaolosuhteet. Kuvausajankohdalla ja vuodenajalla onkin suuri merkitys siihen, minkälaisia erilaisia resursseja tarvitaan ja minkälaisia budjettivaikutuksia sillä on. Käsikirjoitus kertoo sen, onko draama kirjoitettu Lapin kesään vai kaamokseen.

Kun lähdetään Lappiin ja varsinkin sinne tosi ylös niin ehdottomasti pitää tehdä kartoitusta siitä, että ratkaiseva tekijä on mihin vuodeen aikaan ollaan siellä tekemässä koska sillä on valtava vaikutus siihen minkälaisia resursseja ja minkälaisia ennakkovalmisteluita se tuotanto vaatii. (Vastaaja 2)

Talvi on vuodenajoista haasteellisin. Talven sääolosuhteet voivat hankaloittaa työryhmän työskentelyä. Pitää varautua kylmyyteen, jopa paukkupakkasiin, lumimyrskyihin ja pimeyteen. Lapin pitkät välimatkat on myös huomioitava.

Välimatkoista ei päästä mihinkään mutta kesällä Lapissa helpottaa huomattavasti se, että ei tarvitse olla varautuneena 40 asteen pakkasiin ja lumimyrskyihin, kesäaikana siellä on ihan leppoiset olosuhteet, kuten etelässäkin. (Vastaaja 2)

On myös hyvä varmistaa etukäteen kohteesta, minkälaiseen kuntoon sen on edellinen TV- tai elokuva-ryhmä jättänyt ja minkälaisessa maineessa tuotannot ovat. Seuraavia tuotantoja silmällä pitäen on erittäin tärkeää, että asiat hoidetaan huolella ja hyvässä yhteisymmärryksessä alueen toimijoiden kanssa.

6.1.2 Budjetti

Lappi kuvauspaikkana aiheuttaa budjetin näkökulmasta lisäkustannuksia ainakin seuraavissa asioissa: matkakustannukset, päivärahat ja henkilöstön majoittuminen. Lappiin on kallista siirtää henkilökuntaa, erityisesti, jos matkat toteutetaan lentäen.

Valtaosa alan ammattilaisista asuu Etelä-Suomessa. Töitä ei voi tehdä kotoa käsin, vaan henkilöstö joutuu käyttämään majoituspalveluita. Myös Pohjois-Suomen alueella asuu alan huipputekijöitä, mutta valta osa heistä asuu jossakin muualla kuin Lapin alueella. Kuvauspaikkojen etsintä on myös kalliimpaa pitkien etäisyyksien vuoksi.

Majoitus- ja kuljetuspalveluiden hintataso on Lapissa korkea etenkin matkailusesongin aikana. Kustannuksiin on vaikea saada alennuksia, koska kyseisille palveluille on usein kysyntää muutoinkin varsinkin sesonkiaikoina. Ruoka- ja kuvauspaikkakustannukset voivat puolestaan olla Lapissa edullisempia kuin muualla.

Hintataso Lapissa on kova, koska siellä on niin paljon turisteja ja kysyntää palveluille, kuten majoitukselle ja autoille. (Vastaaja 3)

En kuitenkaan näkisi, että juoksevat kustannukset olisivat sen kalliimpia. Ruoka ja kuvauspaikka kustannukset ovat monesti ehkä jopa edullisempia. Siinä voi jotain pientä säästää. Ja se tietenkkin että, jos Helsingissä tehdään produktiota, niin siihen liittyy esimerkiksi isot liikennejärjestelyt ja siihen menee oma rahansa, mutta sitten kun tehdään pohjoisessa pienessä kaupungissa niin, liikennejärjestelyt ovat paljon helpompia ja tilaa on vähän enemmän. (Vastaaja 4)

Talvikuvauksilla on merkittävä vaikutus budjettiin. Pitää ottaa huomioon, että ihmiset ja kalusto selviävät talviolosuhteissa. Tarvitaan esimerkiksi jalkojen ja käsien lämmittämiä. Paukkupakkasilla on riski, että kamera tai jokin muu varuste rikkoutuu, tai joku työryhmästä palelluttaa itsensä ja sairastuu. Uuden kaluston tilaaminen ja toimittaminen Lappiin vie aikaa. Sama koskee sairastuneen korvaavan sijaisen hankintaa. Odottaminen lisää puolestaan kustannuksia.

Olen ollut myös tilanteessa, kun pakkasta on kostealla suoalueella -39 astetta ja on uhka, että kameran kallis harvinainen linssi menee rikki pakkasen takia skarpatessa. Uuden tilaaminen ja toimittaminen Lappiin kestää useammasta vuorokaudesta viikkoon. Niin siinä mietitään, otetaanko riski vai päätetäänkö että pistetään homma seis ja odotellaan vähän lauhempia kelejä. Nämä on kaikki budjettiin vaikuttavia asioita. Ja jos kalustosta "hajoaa" jotain tai ihmisiä sairastuu niin korvaavan ihmisen tai kaluston saaminen kestää aikaa ja kuten tiedetään, niin näissä hommissa aika on rahaa ihan konkreettisesti. (Vastaaja 2)

6.1.3 Työryhmä

Tuotantoryhmään tarvitaan ihmisiä, jotka pystyvät sitoutumaan siihen, että ollaan pitkiä aikoja poissa kotoa läheisten luota. Kaikilla ammattilaisilla ei välttämättä ole halua tähän. Onkin hyvä harkita, minkä kokoisella ryhmällä kannattaa toimia. Tuotantoryhmän jäsenten ammattitaito ja kokemus ovat erittäin keskeinen asia. Ne varmistavat omalta osaltaan asioiden joustavan ja turvallisen sujumisen.

Perheelliselle voi olla vaikea lähteä. Sinne lähdettiin ihan harkiten mahdollisimman pienellä ryhmällä, mutta sinne ei myöskään ollut kauheata tunkua. (Vastaja 1)

Huomioon pitää ottaa turvallisuustoimenpiteet ihan vaatuksesta lähtien, jos tehdään kovassa pakkasessa. Suosin porukkaa, joka on tehnyt paljon pohjoisen oloissa, varsinkin jos osa porukasta on kokematon. Koen että Suomessa 90 prosentilla on aika paljon kokemusta, mutta erityisesti sitä pitää olla järjestys ja tuotanto-osastolla, että on ymmärrystä siitä, mitkä siellä ovat haasteet ja mahdollisuudet. (Vastaja 4)

Talvikuvaolosuhteet asettavat myös omat vaatimuksensa työryhmän jäsenille. Tulee tilanteita, jossa heidän täytyy pärjätä pakkasessa pitkiäkin aikoja. Hyvällä työryhmällä on asenne kohdallaan. Se on joustava, ja sietää tarpeellista epämukavuutta esimerkiksi asumisen ja sään suhteen.

Hyvällä asenteella sinne lähtevä jengi piti valita, että toimii se homma, kun ei voinut esimerkiksi tarjota jokaiselle aina omaa huonetta koska pohjoisen majoituskapasiteetti ei aina siihen riittänyt. (Vastaja 1)

Lapissa vaikuttaa tietysti myös se vuodenaika, olen kuullut ihmisten perustelevan töihin pyydetessä, että ei halua lähteä kuukaudeksi Utsjoelle 40 asteen pakkaseen, että pysyy mieluummin nolla asteen lämpötiloissa pääkaupunkiseudulla tai lähtee etelään lämpöisempiin paikkoihin. (Vastaja 2)

Lapissa on puutetta osaavista ammattilaisista. Tämä on yksi syy siihen, miksi työryhmän jäsenet tulevat pääosin Etelä-Suomesta. Tämä on haaste myös niissä tapauksissa, kun tarvitaan sijaisia esimerkiksi sairastumistapauksissa. Avustavia työntekijöitä löytyy helpommin.

Kokemus vastuullisilla tekijöillä pitkän fiktion tekemisestä on vähäisempi kuin pääkaupunkiseudulla. On tehty mainoksia jne. Kun tehdään pitkää elokuvaa, niin ei ehkä ollut kokemusta ja sellaista järjestelmällisyyttä mitä pidempi elokuva vaatii. Voi myös olla, että siellä tehtiin silloin useampaa muutakin tuotantoa niin osaamista ja tekijöitä ei riittänyt. (Vastaja 3)

Harjoittelijoita oli paljon Lapista, grip, kamera, valoryhmää mutta itse tekijöitä ei ollut saatavilla. (Vastaja 3)

On käytetty aina, kun on mahdollista, hyvin rajatusti on tekijöitä, jos puhutaan isosta tuotannosta. Ollaan käytetty avustavissa toimenpiteissä, kuten tuotantoassareita, runnereita, järjestysassareita, roudareita, kyllä niitä on aina sitten kertynyt. (Vastaja 4)

Myös muuta paikallista työvoimaa kannattaa käyttää, jos sitä on saatavilla. Tuotanto voi tarvita esimerkiksi paikallisia kelkkakuskeja, lumenajokalustoa ja kuskeja sekä liikkumiskaluston korjaajia. Erityisesti skoutiksi on hyvä valita paikallinen ammattilainen.

Hän tuntee alueen, sen kulttuurin ja osaa toimia paikallisen väestön ja palveluiden tuottajien kanssa.

Scoutin valinta Lapista on ihan ensiarvoisen tärkeää. Sinne ei voi ihan kuka tahansa mennä. Tee töitä niiden ihmisten kanssa, jotka tuntevat ne paikat. Ryhmän valinnassa todella tärkeää. Sellainen, joka kunnioittaa niitä ihmisiä, jotka siellä asuvat. (Vastaaaja 1)

6.1.4 Kuvauspaikat

Samat lainalaisuudet pätevät pääsääntöisesti kuvauspaikkojen etsinnässä, onpa kysymys Lapissa tai muualla kuvatuista tuotannoista, mutta tiettyjä erityispiirteitäkin löytyy. Etelä-Suomessa voi löytää lokaatioita huomattavasti pienemmältä alueelta, jos haetaan esimerkiksi rakennuksia. Jos kuvauksissa tarvitaan tiivistä rakennuskantaa, niin Lappista sellaista ei löydy kovin helposti. Etelä-Suomessa on myös helpompi saada tietoa siitä, missä joku kuvauspaikka sijaitsee ja minkälaiset edellytykset sen saantiin tarvitaan. Alan ihmisistä valtaosa on keskittynyt Etelä-Suomeen, ja harvoilla on hyvää paikallistuntemusta Lapista. Lapin olosuhteissa paikallistuntemus korostuu. Koska välimatkat Lapissa ovat pitkät, on hyvä saada jotain vinkkiä siitä, mistä päin kannattaa lähteä etsimään kuvauspaikkaa. Paikalliset kontaktit ovatkin ensiarvoisen tärkeitä. Lapissa lokaatioiden etsintään pitää varata riittävästi aikaa.

Lokaatiot täytyy löytää järkevältä alueelta suhteessa toisiinsa, etteivät ne ole satojen kilometrien päässä toisistaan, koska löytyy niin paljon upeita paikkoja, mutta etäisyydet saattavat olla haastavia. "En ole kuullut, että kukaan olisi koskaan ollut pettynyt mihinkään kuvauspaikkaan, sieltä löytyy kaikille jotain ja monipuolisuus on hyvä". (Vastaaaja 4)

Lappi on tosi monimuotoinen, sulla ei ole vain kliseinen luonto vaan esimerkiksi Rovaniemi ja muut pikku kaupungit jotka ovat aika mageita. Niissä on paljon urbaaneja piirteitä ja siellä on myös paljon hienoa arkkitehtuuria ja paljon kiinnostavia lokaatioita, jotka eivät tule ensimmäisenä etelästä tulevalle mieleen, että mennäänpä tekemään kaupunkia sinne. (Vastaaaja 3)

Lapissa ensiarvoisen tärkeää on paikalliset kontaktit. Meidän alan ihmisistä valtaosa on keskittynyt Etelä-Suomeen ja harvoilla on tiukkaa paikallistuntemusta (Lapista). Koska välimatkan on Lapissa niin isot, korostuu paikallistuntemus. (Vastaaaja 2)

Jos kysymyksessä on talvituotanto, on esituotanto hyvä aloittaa noin vuotta aikaisemmin ennen kuvausten aloittamista, jotta voidaan perehtyä lumiseen Lappiin jo kuvauspaikkoja etsittäessä. Samalla siinä saa kokemusta myös Lapin pitkistä

välimatkoista. Kuvauspaikan valintaa harkittaessa lentokentän läheisyydellä on merkitystä.

Mentiin sinne ohjaajan, kuvaajan, scoutin ja lavastajan kanssa yksitoista kuukautta ennen kuvausten alkua ensimmäistä kertaa katsomaan, että miltä se Lappi näyttää ja perehtymään siihen, että mitä ne etäisyydet siellä oikeasti on. Me mentiin sinne tajuamaan se, ettei voida olla joka puolella Lappia. (Vastaaja 1)

Käytännön kokemus on osoittanut, että kuvauspaikkoja kannattaa etsiä keskusten läheltä (Rovaniemi, Kolari/Ylläs, ehkä Ivalo/Saariselkä), mikä pienentää maantieteellistä haastetta. (Vastaaja 5)

6.1.5 Casting

Käsikirjoitus määrittelee sen, millainen casting elokuvaan tai fiktiosarjaan tulee, mutta Lapin kaukainen sijainti vaikuttaa myös omalta osaltaan näyttelijöiden valintaan. On valittava sellaisia näyttelijöitä, jotka ovat varmasti saatavilla. Esimerkiksi sellaista näyttelijää ei voida valita isoon rooliin, jolla teatteriesitykset ovat menossa samanaikaisesti kuvausten kanssa.

Castingia tehtäessä piti sulkea ne näyttelijät pois, jotka eivät olleet käytettävissä valittuina kuvauspäivinä Lappi jaksolla. Emme valitettavasti voi sellaisia henkilöitä valita, joilla oli muita töitä, missä olisi pitänyt olla paljon samaan aikaan muualla. Kuvauspaikka määrittää enemmän sen ketä näyttelijöitä pitää missäkin olla paikalla. Sivuroolien näyttelijät kävivät useampia kertoja Lapissa kuvauspaikasta riippuen. (Vastaaja 1)

Avustajien ja sivuroolinäyttelijöiden casting on tietyiltä osin Lapissa haastavampaa kuin Etelä-Suomessa esimerkiksi, jos avustajia tarvitaan paljon. Samoin, jos tarvitaan jotakin avustajiin liittyvää hyvin erityistä piirrettä, esimerkiksi ulkonäköön liittyvää ominaisuutta tai jonkun etnisen ryhmän edustajaa. Toisaalta avustajien hankinta voi olla Lapissa jopa helpompaa, koska ihmiset ovat usein valmiimpia lähtemään mukaan.

Esimerkiksi, jos haetaan puoliammattilaisia, niin heitä on paljon vähemmän Lapissa. Helsingissä on valmiit katalogit heille, joten se on aika paljon helpompaa. Koen, että avustajacasting on helpompaa, jos ei etsitä ihan hirveitä määriä, koska ihmiset ovat lähtökohtaisesti vähän innostuneempia. Mutta sitten, jos etsitään jotain tosi paljon spesifimpiä, vaikka ulkonäköä, niin se on todella haastavaa tietenkin, koska ihmisiä on sen verran vähemmän. Esimerkiksi, jos etsitään jotain etnisiä vähemmistöjä, on haastavaa. (Vastaaja 4)

6.1.6 Kalusto ja infrastruktuuri

Tarvittavaa kalustoa voi olla vaikea löytää Lapista. Usein se on hankittava Etelä-Suomesta ja siirrettävä kuvauspaikalle. Siirto aiheuttaa lisäkustannuksia. Pitää myös varautua kaluston rikkoutumiseen tai toimintahäiriöihin.

Kaikki täytyi tuoda itse Helsingistä. Oltaisiin mieluummin otettu sieltä, ettei olisi tarvinnut roudata, mutta ei ollut saatavilla. (Vastaja 3)

Kalustovuokraamoja siellä ei ole, kun ne on keskittyneet Etelä-Suomeen, niin, jos meiltä joku lamppu hajoaa, niin uusi täytyy aina tilata Helsingistä. (Vastaja 1)

Polttoaineen saantiin liittyvät asiat on merkittävä osa-alue, mikä tulee ottaa huomioon jo esituotantovaiheessa. Lapissa liikutaan talvella kalustoautoilla ja käytetään generaattoriautoja, jotka mahdollistavat valojen ja muiden sähkölaitteiden virtalähteen kuvauksissa. Polttoainetta tarvitaan paljon ja sen saanti on turvattava. Etelä-Suomessa ei tarvitse ajatella tätä, koska huoltoasemaverkosto on tiheä.

Mutta sitten, kun lähdetään Utsjoen tasolle, niin siellä täytyy kiinnittää huomiota siihen, että bensapumput tyhjenevät ja niitä ei täytetäkään joka päivä. Sitten kun sinne tulee tuotanto, jolla on kalusto ja muuta kuljetuskapasiteettia parinkymmenen auton, paketti-, henkilö- ja kuorma-auton verran ja kaikki käy tankkaamassa, jonka lisäksi tankataan generaattoriauto, niin siinä on sitten helposti pumpattu kylän paikallisen aseman ja naapuri kylän aseman bensapumput tyhjiksi. Sitten huomataankin, että seuraava huoltoasema on 200 kilometrin päässä. (Vastaja 2)

6.1.7 Paikalliset palvelut ja alihankkijat

Lapissa kuvattavat tuotannot tarvitsevat usein sellaisia paikallisia palveluita, jotka ovat tyypillisiä vain näille tuotannoille. Tällaisia palveluita voivat olla esimerkiksi lumenaurauspalvelut, moottorikelkkojen vuokrauspalvelut ja talviurheiluvälineiden vuokraus- tai myyntipalvelut. Keskeisessä roolissa ovat tietysti myös majoituspalvelut. Myös yhteistyö paikallisten viranomaisten kanssa voi olla tarpeen.

Lumenaurauspalveluita käytettiin ihan järkyttävän paljon ja esimerkiksi ihan kaatopaikkapalveluita. Myös kelkkavuokraamoita ja auton korjauksia. (Vastaja 1)

Olen käyttänyt paljon paikallisia palveluita ja alihankkijoita. Meillä oli erittäin hyviä yhteistyökumppaneita, jotka hoitivat hommansa erittäin hienosti ja kaikki toimi. Kaikki alihankkijat keitä tuotannossa oli mukana, olivat loisto porukkaa ja huippuammattilaisia. Ja majoitusliikkeet, missä siellä oltiin, olivat huippuluokkaa ja kaikki pelasi erittäin hyvin. Meillä oli käytössä Lapista majoituspalveluita,

paikallisia, jotka toimivat kalustohuollon apuna, sieltä saatiin kuljetuskapasiteettia esimerkiksi moottorikelkkoja sekä firmoilta että yksityisiltä toimijoilta. Erilaisia yhteistyösopimuksia oli ihan lähtien tullin ja paikallisen tiehuollon ja ELY-keskuksen kanssa. Paikalliset yrittäjät rautakauppiasta ihan tavallisiin kauppoihin oli hyviä yhteistyökumppaneita. (Vastaaja 2)

Lapista hankitaan turismiin liittyviä palveluita (ruokaa ja logistiikkaa). Saatavuus hyvä, laatu enimmäkseen hyvä, hinta toki kallis. Elokuvaspesifit palvelut tuodaan etelästä. (Vastaaja 5)

6.1.8 Aikataulut

Aikatauluihin vaikuttavat muun muassa vallitsevat olosuhteet. Esimerkiksi se, miten paljon Lapissa on kuvausten edellyttämää lunta ja pitääkö sen tuloa mahdollisesti odottaa. Myös kaamos voi vaikuttaa aikatauluun. Kaikkein pimeimpään aikaan Lappiin ei ehkä kannata mennä. Kuvaukset voidaan mahdollisesti aloittaa Etelä-Suomessa ja siirtyä sitten Lappiin, kun on jo vähän valoisampaa, mutta kuitenkin vielä talvi. Valo ja lumi ovat siis vaikuttavia tekijöitä. Aikataulua voi määrittää myös sesonkiaika, jolloin Lapissa on paljon turisteja ja maakunnan väkiluku moninkertaistuu. Kuvaamaan ei kannata mennä milloin vain.

Kaikista pimeimpään aikaan aloitettiin Helsingissä ja sitten mentäisiin Lappiin, kun on jo vähän valoisampaa mutta kuitenkin vielä talvi. Valo ja lumi olivat vaikuttavia tekijöitä. Huhtikuun lopulla kuviin piti siirtää lisää lunta esimerkiksi tielle ja pihoilta. (Vastaaja 1)

Valoa on vähän, joten täytyy kuvata aika nopeasti ne asiat mitä halutaan kuvata valoisaan aikaan ja kun on pimeä niin miettiä valaisua sen kannalta mikä on riittävää valaisua, ettei kuva jää liian pimeäksi. (Vastaaja 3)

6.1.9 Lapin elokuvakomissio

Lapin elokuvakomissio on toimiva linkki tuotannon ja paikallisen työvoiman välillä. Sillä on myös paikallistuntemusta, jota tarvitaan kuvauspaikkojen etsinnässä. Komissio auttaa myös muiden tarvittavien yhteyksien löytämisessä ja rahoituksessa. Komission lisäksi hyödyllinen kontakti on Visit Rovaniemi.

Lapin elokuvakomissio auttoi kuvauspaikkojen etsinnässä. Komissio oli myös hyvä kontakti tuotannon ja paikallisten työntekijöiden välillä. (Vastaaja 3)

Elokuvakomissio oli auttamassa majoituksen hankinnassa Saariselällä. Antoi yhteystietoja ja tuuppasi siihen suuntaan, että saatiin hyviä diilejä. (Vastaja 1)

Koko projektia ei olisi tullut suomeen ilman Lapin elokuvakomissaaria. (Vastaja 4)

Visit Rovaniemi auttoi meitä aika paljon silloin, kun tehtiin kaksi recce-reissua. He näyttivät meille paikkoja ja antoi kontakteja esimerkiksi poroajelukontakteja. Kenellä on hyvät ja esiintymiseen totuneet porot. Se helpottaa aika paljon, kun tietää etukäteen, ketkä ovat toimineet aiemmin kuvausryhmien kanssa. Siellä on esimerkiksi sellaisia poroja, joita aina käytetään, niin eipä se kannata lähteä uutta poroa kouluttamaan. (Vastaja 4)

6.2 Kuvausjakson erityispiirteet

Lapissa tapahtuvissa kuvausjaksoissa on tuotannon edustajien näkemysten mukaan erityispiirteitä seuraavilla osa-alueilla: kuvausolosuhteet, kuvausaikataulut, työryhmä, kalusto ja ajoneuvohuolto, lämmitysfasilitteetit ja logistiikka.

6.2.1 Olosuhteet

Lappi kuvauspaikkana on erilainen kuin monet muut kuvauspaikat. Siellä vallitsevat olosuhteet ovat usein haasteelliset kuvausten toteuttamiselle varsinkin talvella. Työskentelyä vaikeuttavat lyhyt valoisa aika, lumi ja kylmyys. Kesällä haasteet ovat toisenlaiset. Kuvausryhmän ja näyttelijöiden kiusana voivat olla verenhimoiset hyttysset tai keskiyön aurinko.

Talvi on raastavan kaunista aikaa Lapissa, koska maisemathan ovat aivan uskomattomia sekä kaamos ja pieni valo mikä näkyy, on maagista. Kuvista tulee ihan uskomattoman upeita, mutta raastavaa, koska se vaatii niin paljon kalustolta ja ihmisiltä, että siellä ylipäätänsä selviytyy ja saa niitä kuvia tehtyä. (Vastaja 2)

6.2.2 Aikataulut

Kuvausaikatauluihin vaikuttaa se vuodenaika, milloin kuvaukset tapahtuvat. Erityisesti valon määrällä on merkitystä. Talvella kuvaukset pitää suunnitella siten, että kuvat, jotka vaativat valoa kuvataan päiväsaikaan. Aamulla ja illalla voidaan kuvata yökuvia tai voidaan kuvata sisätiloissa, jotka ovat helpompia valaista. Kuvausaikataulujen laadinnassa pitää olla realistinen ja miettiä, mitä kuvauspäivän aikana oikeasti ehtii tehdä. Päivät kannattaa suunnitellaan sillä tavalla, että kuvausaika tulee käytettyä mahdollisimman tehokkaasti valon vähyydestä riippumatta. Kuvausten sujumista auttaa paikallisten toimijoiden ammattitaito.

Pitää taas ottaa huomioon mihin vuoden aikaan siellä ollaan kuvaamassa. Jos ollaan kuvaamassa Lapissa kesällä, niin se on naurettavan helppoa, koska aurinko on koko ajan ylhäällä, mutta sitten jos pitäisi kuvata pimeitä ja synkkiä kohtauksia niin se voi olla hankalaa. Sitten taas kaamoksen aikaan se, että saadaan tehtyä jotain edes jonkun näköisessä valossa, vaatii tarkkaa aikatauluttamista ja siinä on iso työ. Sitten se vaatii tietysti sen, että kuvaukset suunnitellaan hemmetin tarkkaan. (Vastaja 2)

Sinne ei voi aikatauluttaa kymmentä sivua päivään, jos näyttelijät ovat persettä myöten lumessa tai kalustoa pitää siirtää kelkoilla paikasta toiseen. Aikataulutuksessa pitää huomioida, mitä ehtii oikeasti tekemään. Siellä tekemisessä oli omanlaisensa rauha ja paikalliset ihmiset olivat innoissaan tekemässä ja auttamassa. Ja joidenkin ihmisten järjetön ammattitaito esimerkiksi niiden kelkkojen kanssa oli niin häkellyttävää. (Vastaja 1)

On tärkeää, että huolehditaan työryhmän ja näyttelijöiden riittävästä vapaa-ajasta. Pitkät kuvausjaksot ja haasteelliset olosuhteet voivat vaikuttaa henkilöstön jaksamiseen ja työhyvinvointiin.

Vapaapäivät tulee pitkällä keikalla muistaa ottaa huomioon, että siellä jaksaa olla. Ja sitten, jos ei olla varattu yhtään varapäiviä, kun olosuhteet on niin karut, että on esimerkiksi monta päivää putkeen 40 asteen pakkasen ja kalusto ei enää toimi, niin voi sitten ryhmän kanssa neuvotella onnistuuko vapaapäivien ja varapäivien vaihtaminen päikseen sääolosuhteiden puitteissa. Näin pystytään pelaamaan aikataulujen kanssa. Jos sellaiseen ei ole varautunut, se on hulluutta. (Vastaja 2)

6.2.3 Työryhmä

Lapissa järjestettävät kuvaukset vaativat työryhmältä tietynlaista luonnetta. Lappi työympäristönä voi joillekin henkilöille olla liian haastava. Kuvausolosuhteet ovat epämurkavat ja se koettelee niin fyysistä, kuin psyykkistäkin kestävyyskykyä.

Lappi työympäristönä ei sovi kaikille ja kaikki eivät siellä pärjää. Henkinen kantti on siellä kovilla, kun päivästä toiseen on pakkasta, pimeää ja työskennellään lumessa. Kun tehdään koko ajan töitä lumessa, niin vaatteet kastuu ja on kylmä. Harva kokee sellaisia olosuhteita mukavuusalueeseen (Vastaja 2)

En ole itse koskaan kuullut näyttelijöiden puolelta vastustusta lähteä Lappiin kuvauksiin. (Vastaja 2)

6.2.4 Kalusto ja ajoneuvot

Lappi kuvauspaikkana asettaa kaluston suhteen tiettyjä vaatimuksia. Kaikki tarvittava kalusto kannattaa ottaa heti alun perin mukaan kuvauskeikalle Lappiin. Puuttuvan kaluston tilaaminen paikalle vie aikaa ja hidastaa kuvauksia. Kaluston on myös oltava sellainen, että se kestää sääolosuhteita, erityisesti tiukkoja pakkasia. Myös ajoneuvojen osalta pakkasen on haasteellinen.

Kaiken kaluston pitää olla alusta asti mukana, eikä voida paikan päällä miettiä "mitähän jännää tänään otettais vuokraamon hyllystä", kun kaikki pitää tilata Helsingistä erikseen. Nostimien kanssa oli ongelmia, kun ne kaikki eivät pakkasessa toimineet. Drone ajoi pakkasella mettään. Se oli ainoa, mikä hajosi. Se ei ollut iso vahinko. (Vastaja 1)

Kun ollaan yli 20 asteen pakkasessa täytyy ottaa huomioon, että monesti ajoneuvojen sammuttaminen on jo riski sinänsä. Niitä pitää usein pitää päällä, että ne pysyvät lämpiminä ja lähtevät vielä käyntiin. Kesällä tätä ongelmaa ei tietenkään ole. (Vastaja 2)

6.2.5 Lämmitysfasiliteetit

On tärkeää huolehtia, että työryhmä on toimintakykyinen koko kuvausjakson ajan. Talviolosuhteissa ulkokuvauksissa on ehdotonta, että työryhmän jäsenet pukeutuvat lämpimästi ja asianmukaisesti. Voi olla tarpeen hankkia lisäksi asusteiden lämmittimiä. Myös lämpimän ruuan ja juoman tarjoaminen on välttämätöntä, samoin lämmittelypaikan mahdollistaminen kylmähaittojen ehkäisemiseksi ja tarvittavan energiamäärän turvaamiseksi. Paleltumien riski on todellinen, jos näyttelijät joutuvat esiintymään kylmissä olosuhteissa vähäisessä vaatetuksessa.

Se lähti siitä, että ryhmälle tehtiin selväksi, että kaikki mahdollinen lämmin vaatetus mukaan ja laadittiin kuvausvalmisteluiden aikana tarkka kuvaus siitä, että minkälaista vaatetusta ja kuinka paljon kannattaa ottaa mukaan. Tuotannon kautta hankittiin sitten perustarpeistoja kuten haalareita ja asusteiden lämmittimiä ja niitä oli koko ajan tarjolla. (Vastaja 2)

Tämä koskee tietysti myös näyttelijöitä, jotka joutuvat välillä näyttelemään pelkästään kerrastossa tai kalsareissa tai jopa paljain jaloin lumihangessa. Maskibussi oli aina mukana kuvauksissa, mutta kunnianhimoisessa tuotannossa parasta ja otollisinta maisemaa ei aina löydy parkkipaikan vierestä, minne maskibussi ja muut ajoneuvot pääsevät. Siinä tapauksessa kelkkojen mukana kulki telta, joka saatiin pystytettyä maastoon ja teltassa oli kamiina sekä kuivia ja lämpimiä vaatteita. Sieltä löytyi myös erikoissuojavarusteita kuten lämpöhuopia ja avaruuspeittoja. (Vastaja 2)

6.2.6 Logistiikka

Lapissa kuvauksissa liikkuminen on monella tavalla helppoa. Siellä ei törmää Etelä-Suomen tapaan ruuhkiin. Lapin tiet aurataan hyvin ja riittävän usein, eikä Lapissa esiinny useinkaan ajamista haittaavia sohjokelejä. Liikkuminen muuttuu haasteelliseksi, jos joutuu liikkumaan lumipyryn aikana. Liikkumisesta voi tehdä raskaampaa myös pitkät välimatkat, mutta toisaalta ne sujuvat nopeammin ilman ruuhkia. Lappilaiset tiedostavat

nämä välimatkojen tuomat ongelmat ja ovat löytäneet tavaran kuljetukseen myös ratkaisuja kehittämällä Matkahuollon toimintavarmuutta.

Kauhean kätevää kun ei ole ruuhkia, vaikka matka olisi vähän pidempi niin siirtymä voi olla todella sujuva kestoaltaan lyhyt. Siellä on kaikki aina aurattu. Helsingissä voi olla huomattavasti vaikeampi päästä liikkeelle, jos on ollut esimerkiksi lumimyräkki. (Vastaaaja 1)

Tietenkin pohjoisen haaste saattaa olla talvella toteutettujen produktioiden aikana haastavat sääolosuhteet, jotka ovat hallitsevampia kuin etelässä. Ja harva se päivähän niitä autoja on siellä penkassa ja niitä sieltä kiskotaan ylös. (Vastaaaja 4)

Matkahuolto toimi oikein hyvin, kyllä siellä on opittu, miten tavara liikkuu. (Vastaaaja 1)

6.3 Jälkituotantovaiheen erityispiirteet

Lapissa kuvatun fiktion jälkituotantovaiheeseen erityispiirteitä liittyy tuotannon edustajien näkemysten mukaan seuraaviin osa-alueisiin: materiaalin siirto, leikkaus, värimäärittely sekä markkinointi ja levitys.

6.3.1 Materiaalin siirto

Materiaalin siirrossa on otettava huomioon muistikorttien ja kovalevyjen hyvä ja huolellinen suojaaminen pakkaselta ja kosteudelta. Muistikortit kannattaa siirtää mahdollisimman nopeasti niiden täytyttyä. On tärkeää muistaa, ettei niitä säilytetä kuvauspaikalla esimerkiksi ajoneuvoissa pakkasessa. Kuvauspaikkakunnalla materiaalia on hyvä säilyttää kovalevyille siirrettynä esimerkiksi kassakaapissa ja toimittaa mahdollisimman nopeasti jonkun luotettavan henkilön mukana tai sähköisesti jälkituotantoyhtiölle.

Aina heti tilanteen salliessa materiaali kuljetettiin niin sanottuun tukikohtaan Utsjoen kylälle. Siellä Ditillä oli oma työskentelytila. Kortit kuljetettiin vesitiiviissä kotelossa ja niitä ei altistettu pakkaselle yhtään enempää kuin, mitä oli palollista. (Vastaaaja 2)

Materiaalin onnistuneen siirtämisen yksi tärkeä edellytys on, että tuotannolla on oma *DIT (Digital Imaging Technician)*. DIT siirtää ja synkronoi materiaalit ja tekee niistä dailiesit. Tämä mahdollistaa sen, että ryhmä voi katsoa koko ajan mitä on kuvattu. DIT tekee myös arkistointia. Hän varmistaa, että materiaalit ovat tallessa useammalla kovalevyllä.

Materiaalia kovalevyillä on toimitettava aina Helsinkiin. En halunnut niitä liiemmin postittaa, joten materiaalilevyt siirtyivät aina jonkun mukana. Yleensä mielellään tuottajan tai itse DIT:n mukana. (Vastaja 1)

6.3.2 Leikkaus ja värimäärittely

Lapissa kuvattuun materiaaliin leikataan usein paljon laajoja kuvia. Tarvittaessa kuvista pitää poistaa jotakin tarpeetonta tai ei-haluttua materiaalia. Lapissa kuvatussa materiaalilla voidaan myös haluta kertoa tarinaa.

Olihan siellä sellaista, että haluttiin poistaa kuvista lumessa olevia jälkiä. Esimerkiksi jäniksen jäljet. Tai kelkan jäljet, kun haluttiin saada koskematon luonto kuviin, niin piti poistaa omia jälkiä. (Vastaja 1)

Ehkä yksi syy, miksi Lappiin lähdetään kuvaamaan, on se, että se miljöö on jo yksi rooli, yksi päähenkilö. Ehkä vaikuttaa sillä tavalla, että siellä kuvatuissa tuotannoissa herkutellaan enemmän maisemakuvilla kuin Tikkurilassa kuvatuilla. Mutta lähtökohtaisesti samat lainalaisuudet leikkaamisessa on kaikkialla kuvatussa materiaalissa. Leikkauksen pitää palvella sitä tarinaa mitä halutaan kertoa. (Vastaja 2)

Lumi voi olla vieras elementti ja sen värimäärittelyssä tarvitaan asiantuntemusta.

Ulkomaalaisissa tuotannoissa lumen värimäärittely voi olla haastavaa, olisi hyvä, jos joku suomalainen tekijä olisi mukana. (Vastaja 4)

Pimeässä ja/tai lumisessa maisemassa kuvaaminen asettaa värimäärittelylle omat haasteensa. Toisaalta ne ovat kaikille pohjoismaisille toimijoille tuttuja. Produktiota värimääriteltiin Dublinissa. Day for night -tekniikalla lumisessa maisemassa kuvatut kohtaukset piti kuitenkin värimääritellä uudestaan Suomessa. (Vastaja 5)

6.3.3 Markkinointi ja levitys

Lapilla kuvauslokaationa on yleensä myönteinen vaikutus markkinointiin ja levitykseen. Kansainväliselle yleisölle se on erittäin mielenkiintoinen kohde. Lapin hienoja maisemia voi hyödyntää markkinoinnissa ja levityksessä. Lappibrändi vahvistuu ja Lapin vetovoima lisääntyy.

Eksotiikka on plussia, lumi, metsät, Lapin vahva brändi. (Vastaja 5)

Jos puhutaan markkinoinnillisesti, niin Lapilla kuvauslokaationa on vaikutusta. Kansainväliselle yleisölle se on erittäin kiinnostavaa. Riippuu paljon produktiosta auttaako Lappi kuvausympäristönä löytämään uusia kohdeyleisöjä. (Vastaaja 4)

Yleisesti ottaen varmasti Lapin maisemilla on positiivinen vaikutus levitykseen. Lappi on samalla tavalla eksotiikkaa maailmalla kuin Bahamasaaret on meille. (Vastaaja 2)

7 Pohdinta

7.1 Kirjallisuuden pohjalta

Fiktio tuotannon tarkoitus on yksinkertaisuudessaan tallentaa oivallus kameraan painamalla rec-nappia. Ilman tallennettua oivallusta se on vain sarja erilaisia kuvia, jotka yrittävät kertoa tarinaa, vaikka se pitäisi näyttää. Tutkimusta tehdessäni opin katsomaan fiktio tuotannon teoriaa uudesta näkökulmalta ja oivalsin sen ideaalista rakenteesta uusia piirteitä. Elokuva ja fiktiosarja ovat erilaisia formaatteja, joissa toimii monet samat lainalaisuudet, mutta niiden erilaisuuksiin perehtymällä saa niiden parhaat puolet esiin. Elokuva on formaattina monipuolinen, jonka aikaa voidaan venyttää tai tiivistää. Fiktiosarjoissa voidaan taas luoda vapaammin mielenkiintoisia, koukuttavia ja jopa usean tuotantokauden mittaisia sivujuonia.

Kirjallisuuden perusteella fiktio tuotanto on prosessi, jonka onnistuminen riippuu monesta tekijästä. Erityisen tärkeää on se, että esituotanto hoidetaan mahdollisimman huolellisesti. Tämä edellyttää sitä, että pyritään ennakoimaan tuotantoon mahdollisesti liittyvät riskit ja sitä, että etukäteissuunnittelu on huolellista ja tarkoin yksityiskohtat huomioivaa. Tämä koskee muun muassa henkilöstön hankintaa, kuvauspaikkojen valintaa ja budjetin laadintaa. Paraskaan etukäteissuunnittelu ei kuitenkaan poista mahdollisten ennakoimattomien haasteiden ilmenemistä kuvausten tai jälkituotannon aikana. Tämä puolestaan edellyttää tuotannon henkilökunnalta paineensietokykyä, ongelmanratkaisutaitoja, luovuutta ja ammattitaitoa.

Lappi kuvausympäristönä antaa oman haasteensa koko tuotantoprosessia ajatellen. Pitkät välimatkat, palvelujen vähäisyys ja osaamisen puuttuminen voivat aiheuttaa pään vaivaa projektin toteuttajille. Lapin mahdollisuuksia uutena kuvauslokaatiokeskuksena edesauttaa kuitenkin vuonna 2017 käyttöön otettu tuotantokannustin ja Lapin elokuvakomissio. Elokuvakomission mukaan Lapin tilanne on kiinnostavuudeltaan todella hyvä ja kasvussa koko ajan.

7.2 Haastatteluiden pohjalta

Opinnäytetyöni perusteella Lappi -tuotantoihin näyttää liittyvän tiettyjä erityispiirteitä. Pitkät välimatkat aiheuttavat monenlaisia haasteita. Näyttelijöitä ja työryhmää voi olla vaikea saada kauaksi aikaa Lappiin, josta ei voi niin vain lähteä käymään kotona, vaan sinne on majoitauduttava pitemmäksi aikaa. Tämä puolestaan aiheuttaa lisäkustannuksia budjettiin. Pitkät välimatkat voivat tuoda haasteita myös lokaatioiden etsinnälle, logistiikan suunnittelulle ja aikataulujen laatimiselle.

Haastateltujen mukaan Lapin ilmasto- ja sääolosuhteet asettavat prosessille erityisvaatimuksia. Huomioon täytyy ottaa esimerkiksi se, että kesäaikana aurinko paistaa ympäri vuorokauden. Kaamos luo aivan toisenlaiset haasteet. Pimeässä tai hämärässä kuvaaminen ei onnistu ilma järeää kalustoa ja talvella on pimeä, olipa kysymys mistä vuorokauden ajasta hyvänsä. Toisaalta kuormittavia yökuvauksia voi toteuttaa esimerkiksi aamulla tai illalla. Lisäksi talvella on usein todella kylmä; pakkasta voi olla jopa yli -30 astetta. Tämä asettaa erityisvaatimuksia kuvauksille, mutta myös näyttelijöiden kestäkyvyille. Tuotannon toteuttamiseksi tarvitaan ehkä erityistä kuljetuskalustoa, majoituskapasiteettia, lämmitysfasiliteetteja ja osaavaa paikallista avustushenkilökuntaa. Tämän kaiken järjestäminen vaatii oman organisoimisensa ja voi tuoda lisäkustannuksia. Vallitsevien olosuhteiden myötä työryhmän ja näyttelijöiden työhyvinvoinnista huolehtimiseen täytyy panostaa.

Budjetin suunnittelussa positiivisesti saatavat yllättää muun muassa kuvauspaikkojen ja ruokien alhaisemmat hinnat. Muita Lappi -tuotannon hyötyjä ovat ammattitaitoiset paikalliset palvelut, ystävällinen ja auttamishaluinen paikallinen väestö, eksoottisen kaunis kuvausympäristö ja koskematon luonto, mutta myös erilaiset urbaanit kaupunkimaisemat. Myös rauha, hiljaisuus ja ruuhkattomuus kuuluvat Lapin vahvuuksiin.

Tuotantoyhtiön on kyettävä tunnistamaan nämä kuvausympäristön aiheuttamat mahdolliset erityispiirteet ja haasteet ennakkoon sekä ratkaisemaan ne siten, että kustannukset pysyvät kohtuullisina mutta riittävinä ja kuvaukset kuitenkin voivat tapahtua optimaalisesti. Koska Lappi näyttää pysyvän sekä kansallisten että kansainvälisten tuotantoyhtiöiden mielenkiinnon kohteena mahdollisena fiktiotuotantojen kuvauspaikkana, mielestäni on tärkeää, että Lappiin tuotantoympäristönä liittyvät erityispiirteet tutkitaan ja tuodaan esille. Tämä helpottaa jatkossa Lapissa kuvattavien fiktiotuotantojen suunnittelua ja mahdollisesti auttaa erityispiirteiden vaikutuksen

huomiointia esimerkiksi budjetin rakentamisessa. Tämä tutkimus olisi mielestäni erityisen hyödyllinen Lapissa ensikertaa työskenteleville tekijöille, erityisesti kansainvälisille työryhmille.

On hienoa huomata, että lähtökohtaisesti kaikkien mielestä Lapissa on miellyttävä työskennellä, ja siellä viihdytään. Lapin paikallisia asukkaita ja palveluiden tarjoajia ylistetään ystävällisyydestään ja asenteestaan. Se on varmasti Lapin suurin valttikortti.

7.3 Tutkimus luotettavuuden näkökulmista

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta tarkasteltaessa tulee huomioida koko tutkimusprosessi. Luotettavuuden arvioinnissa tarkastellaan muun muassa tutkimuksen kohdetta, tarkoitusta, tutkijan omaa suhdetta tutkimukseen, tutkimuksen aikataulua ja raportointia. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 140–141.) Eskolan ja Suorannan (1998, 209-235) mukaan erityishuomiota pitää kiinnittää siihen, miten tutkimusaineisto on kerätty ja analysoitu ja miten johtopäätökset on tehty.

On myös hyvä muistaa, että laadullinen tutkimus on aina ainutkertainen, koska sitä ei pystytä toistamaan sellaisenaan. Toisen tutkijan pitäisi kuitenkin pystyä pääsemään lähtökohtaisesti saman tyyppisiin tulkintoihin, jos alkuperäinen tutkija on noudattanut laadullisen tutkimuksen tulkintasääntöjä. (Vilkka 2015, 365.) Jokaiseen tutkimukseen sisältyy prosessin aikana myös useita tilanteita ja päätöksiä, jotka edellyttävät harkintaa siitä, mikä on eettisesti oikea ratkaisu (Eskola & Suoranta 1998,54). Nämä ratkaisut saattavat liittyä esimerkiksi sen varmistamista, ettei tutkimukseen osallistuneiden henkilöllisyyttä tulosten esittelyn yhteydessä voida tunnistaa, jos he niin haluavat.

Olen yrittänyt olla mahdollisimman tarkka tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tutkimuksen ja sen tulosten arvioinnissa. Olen pyrkinyt myös dokumentoimaan koko opinnäytetyöprosessini mahdollisimman tarkkaan ja yksityiskohtaisesti. Varasin mahdollisuuden palata haastateltavien kanssa haastatteluaineistoon ja tarkentaa saatuja vastauksi sen varalta, että aineistoon on jäänyt epäselvyyksiä tai puutteita. Olen säilyttänyt tutkimusaineistoa huolellisesti, käyttänyt sitä vain tämän opinnäytetyön aineistona ja hävittänyt sen aineiston käsittelyn jälkeen asianmukaisella tavalla. Tutkimustulosten valmistuttua haastateltavat ovat tutustuneet niihin ja vahvistaneet tekemäni tulkinnat oikeiksi.

Lähteet

Aaltonen, Jouko 2003. Käsikirjoittajan työkalut: Audiovisuaalisen käsikirjoituksen tekijän opas. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Aaltonen, Jouko 2011. Seikkailu todellisuuteen: Dokumenttielokuvan tekijän opas. Helsinki: Like Kustannus Oy.

Aavaluoma Aliina 2018. Ensimmäistä kertaa uudestaan: Television toinen tuotantokausi tuottajan näkökulmasta. Metropolian ammattikorkeakoulu, Elokuva ja televisio.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/141293/Aavaluoma_Aliina.pdf?sequence=1&isAllowed=y (luettu 23.5.2020 ja 26.3.2021).

Eskola Jani & Suoranta Juha 2014. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Haglund Arttu 2009. Kirjoitettu Elokuva. Miksi kuvaa ja ääntä synnytetään tekstillä? Tampereen ammattikorkeakoulu, Viestinnän koulutusohjelma tutkintotyö. Leikkauksen suuntautumisvaihtoehto.

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/10408/Haglund.Arttu.pdf?sequence=2&isAllowed=y> (luettu 22.12.2020 ja 27.3.2021).

Heide Nina & Norvanto Mika J. & Vehkaoja Kari-Pekka 2019. Tehtäisiinkö leffa? Opas elokuvan tekemiseen ryhmille. Ensimmäinen painos. Sotkamo: Versova Puu ry.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2001 Tutkimushaastattelu: Haastattelun teoria ja käytäntö kokonaisuudesta Anita Saaranen-Kauppinen & Anna Puusniekka 2006. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto <https://www.fsd.tuni.fi/fi/tietoarkisto/julkaisut/kvalimotv.pdf> (luettu 13.4.2020).

Kiesiläinen, Ismo 2015. Elokuvan kolme perusasiaa: Matkaopas elokuvaamisen ytimeen. http://kamerakyna.fi/elokuvan_kolme_perusasiaa_2015.pdf (luettu 23.5.2020).

Kivimäki, Anna 2013. Lavastuksen rooli fiktio tuotannon ilmeen luomisessa. Opinnäytetyö. Ammattikorkeakoulu Metropolia.

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/62325/Lavastuksen%20rooli%20fiktio%20tannon%20ilmeen%20luomisessa%20-%20Anna%20Kivimaki.pdf?sequence=1> (luettu 26.12.2020).

Kytölähti, Anna-Reetta 2019. Kahdessa kuukaudessa kuvataan kolme ohjelmaa. Lapin Kansa 2019.

Lapin liitto 2019. Lapin luotsi. Raportit ja julkaisut. Lapin laadullinen tilannekuva 2018. <https://lapinluotsi.fi/wp-content/uploads/2019/11/lapinlaadullinentilannekuvalhetettv12122019-003.pdf> (luettu 21.5.2020).

Lapin liitto 2017. Lapin maakuntaohjelma 2018-2021. Lappi-sopimus. <https://lapinluotsi.fi/wp-content/uploads/2019/10/filappi-sopimus2018-2021-hyvksyty-lapin-liiton-valtuusto-27112017-pienennetty.pdf> (luettu 21.5.2020).

House of Lapland 2020. Lapin elokuvakomissio. <https://www.lapland.fi/fi/elokuvakomissio/lapin-elokuvakomissio-parhaat-kumppanit-kontaktit-ja-lokaatiot/> (luettu 21.5.2020).

Mettovaara, Jukka 2016. Eri litterointityyppien käyttötarkoitukset. <https://spoken.fi/eri-litterointityyppien-kayttotarkoitukset/> (luettu 27.12.2020).

Nummelin, Juri 2005. Valkoinen hehku: Johdatus elokuvan historiaan. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Vastapaino.

Ojala Antti 2013. Dokumenttielokuvaajan ilmaisulliset keinot – Kuvaajan rooli performatiivisessa dokumenttielokuvassa. Pro gradu -tutkielma. Lapin yliopisto, Taiteiden tiedekunta, Audiovisuaalinen mediakulttuuri. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ula-201311011306> (luettu 26.12.2020 ja 25.3.2021).

Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2014. Kehittämistyön menetelmät: Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3 uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro.

Pirilä, Kari & Kivi, Erkki 2010. Elävä kuva – elävä ääni. Kolmas osa. Helsinki: Like kustannus Oy.

Pitkäranta, Ari 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä: Työkirja Ammattikorkeakouluun. Turku: e-Oppi Oy.

Saksala, Elina. 2008. Asiaa Ruudussa. TV-dokumentin anatomia. Helsinki: Like Kustannus Oy.

Saksala, Elina 2015. Tuottajan käsikirja. Helsinki: Like Kustannus Oy.

Syvjäärvi, Veera 2019. Lappi on ison läpimurron kynnyksellä. Lapin Kansa 2019.

Tanskanen Mikko 2013. CASTING-PROSESSIT KOTIMAISESSA FIKTIOTUOTANNOSSA. Teoria ja todentaminen käytännössä. Opinnäytetyö Karelian ammattikorkeakoulu. Viestinnän koulutusohjelma.

[https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/65144/Tanskanen Mikko 2013 11 08.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/65144/Tanskanen_Mikko_2013_11_08.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2013110816755> (luettu 23.5.2020 ja 25.3.2021).

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Helsinki: Tammi.

Velling, Johanna 2008. Johdatus apulaisohjaajan työhön suomalaisessa fiktiotuotannossa. Opinnäytetyö. Tampereen ammattikorkeakoulu.

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/10471/Velling.Johanna.pdf?sequence=2&isAllowed=y> (luettu 22.12.2020.)

Vilka, Hanna 2015. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Haastattelut

Bardy, Aleksi 2020. Tuottaja. 25.9.2020.

Majava, Satu 2020. Tuottaja. 22.10.2020.

Malka, Max 2020. Tuottaja. 16.10.2020.

Manninen, Sami 2020. Tuotantopäällikkö. 14.10.2020.

Tuukkanen, Essi 2020. Linjatuottaja. 10.10.2020.

Teemahaastattelurunko

Teemahaastattelurunko

Esituotanto

- Miten Lappi lokaationa vaikuttaa kuvauspaikkojen etsintään ja valintaan?
- Miten pitkä välimatka vaikuttaa työryhmän hankintaa ja toimivuuteen?
- Miten Lappi toimintaympäristönä vaikuttaa alihankkijoiden ja palveluiden hankintaan, laatuun ja valintaan?
- Miten välimatka ja Lappi lokaationa vaikuttavat budjettiin, rahoitukseen ja sponsoreihin?
- Miten välimatka vaikuttaa castingin tekemiseen?
- Miten Lappi toimintaympäristönä vaikuttaa kuvausten suunnitteluun?
- Mitä erityispiirteitä mielestänne esituotantoon liittyy, kun kuvataan Lapissa?

Kuvaukset

- Miten Lappi ympäristönä vaikuttaa kuvauspäivien toteutukseen ja yleiseen sujuvuuteen?
- Miten Lappi ympäristönä vaikuttaa kuvasaikataulujen suunnitteluun ja toteutukseen?
- Mitä erityistä tulee ottaa huomioon kalustoon liittyen, kun kuvataan Lapissa?
- Miten Lappi kuvausympäristönä vaikuttaa logistiikkaan?
- Mitä erityispiirteitä mielestänne kuvauksiin liittyy, kun kuvataan Lapissa?

Jälkituotanto/levitys

- Mitä erityispiirteitä Lapissa kuvattu materiaali tuo lopputulokseen?
- Mitä haasteita/hyötyjä Lapissa kuvattu materiaali tuo leikkaajille?
- Miten hyötyjä/haittoja Lapissa kuvatulla fiktiotuotannolla on levittämisen näkökulmasta?
- Mitä erityispiirteitä mielestänne jälkituotantoon liittyy, kun kuvataan Lapissa?

Lisäkysymykset

- Oliko Lapin elokuvakomissio osallisena tuotannon tekemisessä ja mikä sen merkitys oli?
- Mitä hyötyjä/haittoja tuotannolle/tuotantoyhtiölle oli kuvata lapissa?
- Mikä on mielestänne ratkaisevin syy siihen, että Lappi valikoitui kuvausympäristöksi?
- Mitkä ovat tuotannon sujuvuuden edellytykset Lapissa?
- Olisiko teillä jotain muuta kerrottavaa aiheeseen liittyen?

